

MAGNUS NORELL, KARL SÖRENSEN, NIMA DAMIDEZ

FOI är en huvudsakligen uppdragsfinansierad myndighet under Försvarsdepartementet. Kärnverksamheten är forskning, metod- och teknikutveckling till nytta för försvar och säkerhet. Organisationen har cirka 1000 anställda varav ungefär 800 är forskare. Detta gör organisationen till Sveriges största forskningsinstitut. FOI ger kunderna tillgång till ledande expertis inom ett stort antal tillämpningsområden såsom säkerhetspolitiska studier och analyser inom försvar och säkerhet, bedömning av olika typer av hot, system för ledning och hantering av kriser, skydd mot och hantering av farliga ämnen, IT-säkerhet och nya sensorers möjligheter.

Magnus Norell, Karl Sörenson, Nima Damidez

Afrikanska Utmaningar

Perspektiv på FN:s, EU:s och AU:s säkerhetspolitiska arbete

Omslagsbild: Liberia 2005, Karl Sörenson

Titel	Afrikanska Utmaningar- Perspektiv på FN:s, EU:s och AU:s säkerhetspolitiska arbete
Title	African Challenges – Perspectives on the UN's, EU's and AU's security policy efforts
Rapportnr/Report no	FOI-R--2487--SE
Rapporttyp Report Type	Användarrapport User report
Månad/Month	Februari/February
Utgivningsår/Year	2008
Antal sidor/Pages	65 p
ISSN	ISSN 1650-1942
Kund/Customer	Försvarsdepartementet/UD
Forskningsområde Programme area	1. Analys av säkerhet och sårbarhet 1. Security, safety and vulnerability analysis
Delområde Subcategory	11 Forskning för regeringens behov 11 Policy Support to the Government.
Projektnr/Project no	I17342
Godkänd av/Approved by	Mike Winnerstig
FOI, Totalförsvarets Forskningsinstitut Avdelningen för Försvarsanalys	FOI, Swedish Defence Research Agency Division of Defence Analysis
164 90 Stockholm	SE-164 90 Stockholm

Sammanfattning

Denna rapports huvudsakliga syfte är att ge svenska departement och myndigheter en grundläggande bild av internationella och nationella aktörers arbete och kapacitet att möta icke-statligt politiskt våld på den afrikanska kontinenten. Rapporten ger en översiktlig summering av den säkerhetspolitiska situationen i Nord-, Väst-, Central-, och Östafrika, (inklusive Afrikas horn) och södra Afrika för att sedan försöka identifiera olika internationella organisationers arbete för att möta säkerhetspolitiska problem, särskilt icke-statligt politiskt våld. Det är huvudsakligen FN:s, EU:s och AU:s arbete som studeras, men visst utrymme ges även de regionala afrikanska organisationernas verksamhet vad avser kontraterrorism. Rapporten ger även en statistik överblick rörande FN:s växande budget och utökade åtaganden, samt ställer detta i relation till de hot som kan riktas mot internationell trupp i Afrika.

Nyckelord: Afrika, politiskt våld, kontraterrorism, CT, internationella insatser, FN, EU, AU, AMU, ECOWAS, IGAD, CEEAC, SADC.

Summary

The purpose of this report is to provide Swedish ministries and governmental agencies with a basic overview concerning national and international organizations' capacity to counter terrorist threats in Africa. The report provides the reader with a summary of the security situation in North, West, Central, East Africa (including the Horn of Africa) and Southern Africa. The UN, EU and AU are the primary organizations dealt with in this report. However regional African organizations are also included in the report. The report also makes available statistics over UN increasing budget and undertakings on the African continent as a backdrop to the threats aimed at peacekeeping missions in Africa.

Keywords: Africa, political violence, counter-terrorism (CT), international peacekeeping, UN, EU, AU, AMU, ECOWAS, IGAD, CEEAC, SADC

Innehållsförteckning

Förord	7
1 Inledning.....	8
1.1 Bakgrund	8
1.2 Syfte	8
1.3 Avgränsningar och nyckelbegrepp.....	9
1.4 Metod & Material	9
1.5 Läsanvisning	10
1.6 Förkortningar	10
2 Politiskt våld på den afrikanska kontinenten	13
2.1 Nordafrika	14
2.2 Västafrika	16
2.3 Östafrika	18
2.4 Centralafrika	19
2.5 Södra Afrika.....	21
2.6 Bemötandet av potentiella hot i Afrika.....	23
3 FN:s instrument för bekämpning av terrorism.....	24
3.1 Organisatorisk och instrumentell utveckling.....	24
3.2 Dödlighet i FN-missioner.....	26
4 EU:s instrument för bekämpning av terrorism i tredje land	28
4.1 Bakgrund	28
4.2 EU:s potentiella CT-instrument	30
4.3 Första Pelaren.....	30
4.4 Andra Pelaren	31
4.5 Tredje Pelaren.....	33
4.6 EU:s CT-åtgärder	34
4.7 Samarbete mellan EU och AU	36

5	Afrikanska Unionen och andra aktörer i Afrika.....	37
5.1	Afrikanska Unionen	37
5.2	Direktoratet för fred och säkerhet	38
5.3	AU:s CT-center (CAERT).....	39
5.4	Afrikas regionala organisationer	42
5.5	Potentiella samarbetspartners	45
6	Västerländska intressen i Afrika	46
6.1	Frankrike	46
6.2	Storbritannien.....	47
6.3	USA.....	48
7	Avslutande diskussion	49
8	Appendix	52
8.1	Pågående FN-missioner	52
8.2	Dödlighet i FN-missioner.....	55
8.3	Regionala organisationer i Afrika	61
	Referenser.....	62
	Litteratur	62
	Intervjuer.....	65

Förord

Afrika har på senare år blivit en allt viktigare säkerhetspolitisk region samtidigt som Sveriges engagemang i Afrika har ökat. EU har idag flera organ som är engagerade i afrikanska organisationers utveckling, både på regional och på internationell nivå. FN, den traditionellt starka aktören i Afrika, genomför idag nio fredsbevarande insatser på den afrikanska kontinenten och planerar i skrivande stund en mission till Tchad och Centralafrikanska republiken, där Sverige kommer att bidra med en militär styrka. Samtidigt har den Afrikanska Unionen på kort tid etablerat sig som en central politisk organisation på den afrikanska kontinenten. Afrika är dock inte en politiskt homogen region, vilket reflekteras bland annat av att de fem regionala afrikanska organisationerna stärkt sina positioner de senaste åren och idag har en mängd politiska instrument för att aktivt följa och bistå sina regioners utveckling.

Vilket behövs; fallet med somaliersvenskarna, protesterna mot Lars Vilks och nu senast bombarna i Algeriet visar tydligt på att dagens hot ofta har en tydlig interkontinental dimension – som kräver ett lika globalt förhållningssätt. I dagsläget inrättas flera instrument inom både FN och EU, såväl som inom AU och de regionala afrikanska organisationerna för att möta de potentiella hotbilderna. Samtidigt som det internationella samfundet ökar sitt engagemang för en fredlig utveckling i Afrika tilltar även riskerna i och med de nya åtagandena.

I den rådande situationen finns förutsättningar för Sverige att aktivt följa och påverka vilken väg utvecklingen på den afrikanska kontinenten ska ta. Sverige som aktiv medlem av EU och FN bör ha god kännedom om de instrument som finns tillhanda att möta potentiella hot mot svenska intressen, dels för att kunna påverka och hantera utvecklingen inom dessa organisationer, dels för att på bästa sätt kunna utnyttja de instrument och kanaler som har etablerats med en rad afrikanska organisationer.

Avslutningsvis ett stort tack till Karin Bogland, Robert Egnell, Eva Hagström Frisell och Fredrik Lindvall vid FOI, Försvarsanalys för hjälp och synpunkter.

Magnus Norell

1 Inledning

1.1 Bakgrund

För att stärka svenska myndigheters kompetens kring potentiella hotbilder i Afrika har FOI Försvarsanalys genomfört föreliggande studie. Studien är ett första steg i att skapa en överblick av potentiella hotbilder i Afrika, hur den Europeiska Unionen (EU) och Förenta Nationerna (FN) kan möta dessa samt vilka afrikanska organisationer dessa kan samarbeta med. Denna typ av rapport skiljer sig delvis från gängse arbeten då den förhåller sig till hotperspektiven genom att den framförallt studerar de olika organisationernas arbete.

Efter terrorattackerna i New York och Washington 2001 samt attackerna i Madrid 2004 och London 2005 har EU utvidgat och utvecklat sitt kontra-terrorismarbete (på engelska kallat Counter-terrorism eller CT). Från att i huvudsak ha varit en samordnande aktör med uppgift att arbeta fram policy, har EU nu blivit en allt viktigare CT-aktör. Arbetet har nu utvecklats till att ge omfattande bilateralt stöd till flera icke-EU stater, bland annat på den afrikanska kontinenten.

Parallellt med att omvärlden kommit att engagera sig allt mer i de konflikter som pågått på den afrikanska kontinenten har Afrikas kontinentövergripande aktör: Afrikanska Unionen, fått allt mer politisk legitimitet sedan dess etablering under 1990-talet. Även de regionala aktörerna ECOWAS, IGAD och SADC, m.fl har under åren kommit att växa sig allt starkare. Detta reflekteras i FN:s utökade åtaganden för konflikthantering, vilket vidare bidragit till att även det bilaterala engagemanget tilltagit. Också USA:s nya *African Command* (AFRICOM) kan ses utifrån detta perspektiv. Detta skapar förutsättningar som svenska departement, myndigheter och i viss mån näringslivet har att förhålla sig till. Kunskap om aktörer, instrument, säkerhetsläget etc. har på så vis givits en ökad aktualitet. Detta för att till fullo kunna utnyttja de resurser som finns till hands för att aktivt kunna påverka utvecklingen i AU, de regionala aktörer i Afrika, såväl som i EU:s arbete på kontinenten.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är tredelat. I ett första steg ska studien ge en övergripande bild av icke-statligt politiskt våld mot internationella intressen på den afrikanska kontinenten. Ett andra syfte är att se hur FN och EU är organiserade för att möta dessa hot, med en fokusering på terrorism (Counter-terrorism, CT). Slutligen syftar studien till att peka ut de kanaler för kommunikation som finns

mellan EU och FN och de primära afrikanska organisationerna i strävan att bekämpa potentiella hot på den afrikanska kontinenten. Detta är således en studie där problem och problemlösande instanser inventeras för att ge förslag till fortsatt forskning och eventuella framtida djupanalyser av efterfrågade områden.

1.3 Avgränsningar och nyckelbegrepp

Potentiella ”hotbilder” kan betyda allt från konventionella hot, miljöhot, hot mot människa och egendom, hot mot fred och säkerhet etc. I den här studien väljer vi att rikta in oss på de två sistnämnda, hot mot fred och säkerhet och därmed i dess förlängning hot mot människor och egendom.

Inom hotbildsområdet fokuserar den här studien på icke-statligt politiskt våld som till exempel terrorism. Studien lutar sig på EU:s definition av terrorism som fastställdes av medlemsstaterna i juni 2002 där terrorism definieras på följande vis: ”[handlingar] i syfte att skrämja befolkningen eller att allvarligt störa eller förstöra landets politiska, ekonomiska eller sociala strukturer (mord, kroppsskada, tagande av gisslan, utpressning, vapentillverkning, attentat, hot om att begå något av de brott som räknats upp ovan). Dessa brott kan ha begåtts av en enskild eller en grupp av enskilda mot ett eller flera länder.”¹

1.4 Metod & Material

Det material som rör AU och de afrikanska regionala organisationerna grundar sig i huvudsak på officiella fördrag och grunddokument, samt på intervjuer med representanter inom AU. Dessa har genomförts med handläggare vid Afrikanska Unionens *Centre Africain d’Etudes et de Recherche sur le Terrorisme (CAERT)*, EU-kommissionen, Svenska ambassaden i Alger. Handläggare vid AU, *UN Department for Safety and Security*, *IGAD/ICPAT*, *International Institute for Security Studies*, *Centre for Policy Research and Dialogue*, *African Centre for Strategic Studies*, samt slutligen USA:s och Sveriges ambassader i Addis Abeba, Etiopien.

I de avsnitt som relaterar till EU hänvisar studien främst till officiella fördrag, styrdokument och rambeslut. Dock har även dessa kompletterats med intervjuer på bland annat EU-kommission och EU-rådet i Bryssel. Då de intervjuade har bett om att få vara anonyma uppges inte namn på primärkällorna i studien.

¹ ”Rådets rambeslut om bekämpande av terrorism” 2002/475/RIF

1.5 Läsanvisning

Kapitel 2 behandlar det rådande säkerhetspolitiska läget på den afrikanska kontinenten. Kapitel 3 hanterar FN:s CT-instrument samt ger läsaren överblick av FN-missioner. Kapitel 4 diskuterar EU:s CT-arbete och tillgängliga CT-instrument inom EU:s pelarstruktur. Kapitel 5 handlar om AU som aktör och potentiell samarbetspartner samt de olika regionala organisationernas arbete inom säkerhetspolitiska frågor. Kapitel 6 ger läsaren en insyn i västerländska intressen i Afrika, det vill säga USA:s, Frankrikes och Storbritanniens närvaro. Avslutande diskussion och slutsatser återfinns under kapitel 7. I appendixet återfinns statistik över FN-missioner fram till 2007 samt en indelning av regionala afrikanska organisationer enligt länder.

1.6 Förkortningar

AMU: Arab Maghreb Union

AQAM: Al-Qaeda in the Arab Maghreb

AQIM: Al-Qaeda in the Islamic Maghreb

ARF: ASEAN Regional Forum

ARGUS: Centralt koordinerings- och snabbvarningssystem (EU)

ASEAN: The Association of the South-East Asian Nations

ASEM: The Asia Europe Meeting

ASF: African Standby Force

AUPSC: African Union Peace and Security Council

CEEAC: Communauté Economique des États de l'Afrique Centrale

CAERT: Centre Africain d'Etudes et de Recherche sur le Terrorisme

CBRN: Chemical Biological Radiological and Nuclear

CCA: Crisis Coordination Arrangements

CEPOL: European Police College

CMCP: Community Mechanism for Civil Protection

CRT: Civilian Response Teams

CT: Counter-Terrorism

COTER: Rådsarbetsgruppen mot terrorism (internationella aspekter)

ECHO: European Commission Humanitarian Aid Department
ECOWAS: Economic Community of West African States
ECPTF: European Police Chiefs Task Force
ECURIE: European Community Urgent Radiological Information Exchange
EFSP: EU:s Försvars och Säkerhetspolitik
ER: det Europeiska Rådet
EUMC: EU Military Command
EUMS: EU Military Staff
EU PSC: EU Political and Security Committee
EUROJUST: EU organ för bekämpning av organiserad brottslighet
EUROMED: The Euro-Mediterranean Partnership
FATF: Financial Action Task Force
FIS: Front Islamique du Salut
FIT: Financial Investigation Teams
FIU: Financial Intelligence Units
FRONTEX: European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the EU member states.
GIABA: Groupe Inter-gouvernemental d'Action contre le Blanchiment en Afrique
GSPC: Groupe Salafiste pour la Prédication et le Combat
GUSP: EU:s Gemensamma Utrikes- och Säkerhetspolitik
ICPAT: IGAD Capacity Building Program against Terrorism
IGAD: Intergovernmental Authority on Development
IMINT: Imagery Intelligence
JCLEC: The Jakarta Centre for Law-enforcement Cooperation
JHA: Joint Home Affairs
JIT: Joint Investigation Teams
MIC: Monitoring and Information Centre
MR: Ministerrådet

NPO: Non-Profit Organisations

RAS-BICHAT: Rapid Alert System for Biological and Chemical Agent Attacks

SADC: Southern African Development Community

SATCEN: Satellite Center (EU)

SITCEN: Situation Center (EU)

SG/HR: Secretary General/ High Representative

SSR: Security Sector Reform

TECHINT: Technical Intelligence

UNSCR: U.N Security Council Resolution

2 Politiskt våld på den afrikanska kontinenten

Sverige har flera klart identifierbara intressen på den afrikanska kontinenten: ambassader och beskickningar, svenska eller internationella NGOs, enskilda svenska medborgare, svenskt näringsliv och svenska bidrag till internationella insatser, måste alla kunna verka i de olika kulturella och politiska miljöer som återfinns på den afrikanska kontinenten. Svenska myndigheter har även värde-mässiga intressen så som humanitära insatser och biståndsprojekt. I instabila stater och regioner kan dessa intressen komma att bli särskilt utsatta.

Det finns en mängd potentiella hot mot eventuell svensk närvaro som ser olika ut beroende på miljö och på vilken verksamhet som bedrivs. Islamistisk radikaliser-ing har kommit att få allt större omfattning, vilket är särskilt påtagligt i till exempel Nordafrika och på Afrikas Horn. Flera olika grupperingar har även utnyttjat den politiska situationen i svagare stater för att främja sin egen politiska agenda. Formerna för dessa hot mot internationell närvaro kan ta sig olika uttryck, från våldsamma protester mot en beskickning som i fallet med konst-nären Lars Vilks 2007², till bombningen av USA:s ambassader i Nairobi och Dar es-Salaam 1998.

Den generella hotbilden i andra delar av Afrika handlar snarare om omfattande kriminalitet, som till exempel i vissa större städer i Nigeria och i Sydafrika, eller om kringströvande milisförband, som till exempel i Elfenbenskusten och Somalia. Sådana milisförband, ibland med en tydlig politisk agenda, har ofta starka ekonomiska intressen de vill ta tillvara.

Viss internationell verksamhet kan vara extra utsatt särskilt om den är del av en större politisk process, som till exempel internationell insatser. Flera olika aktörer kan ha intressen av att undergräva en sådan process genom diverse aktioner i syfte att störa denna och avskräcka bidragarländer från att engagera sig. Dessa aktiviteter behöver inte alltid bestå av våldshandlingar, infiltration är också att betrakta som en typ av antagonistisk handling; som till exempel den svenska kapten som greps för att ha lämnat ut hemlig information under sin tjänstgöring i Kosovo.

² Professor Lars Vilks fall blev uppmärksammat i och med att han målade den muslimska profeten Muhammed som en rondellhund för att diskutera yttrandefrihetens gränser. Detta ledde till omfattande protester runt om i muslimska världen. Se till exempel ”*Stopp igen för Vilks Muhammed-bilder*” Svenska Dagbladet, 2007-08-13 för mer information.

Nedan presenterar vi en övergripande bild av de potentiella hotbilder som finns och som i en förlängning kan komma att ha betydelse för eventuella internationella intressen på den afrikanska kontinenten.

2.1 Nordafrika

Nordafrikanska aktörer spelar en avgörande roll i spridningen av radikala islamistiska doktriner och tankegångar. Nordafrika kan delas in i två separata regioner, dels *Maghreb*; Marocko, Tunisien och Algeriet, dels Libyen och Egypten som traditionellt och kulturellt sett anses tillhöra *Mashreq*. Islamismen i Nordafrika kan delas in i två kategorier: 1) Konstitutionell islamism, det vill säga rörelser som försöker implementera politisk islam med konstitutionella medel. 2) Jihadism, det vill säga grupperingar som strävar efter att nå sina politiska mål med våldsamma metoder.

Den största företrädaren för konstitutionell islamism i Nordafrika idag är det Muslimska Brödrskapet (MB) som grundades av Hassan al-Banna under 1920-talet i Egypten.³ MB:s idéer har spridit sig från Egypten till resten av den muslimska världen och varianter på MB:s idéer har adopterats av såväl mer moderata islamister som jihadister. I Egypten fungerar Brödrskapet som en inkörsport till båda kategorierna av islamism där medlemmar introduceras till islamistiska ideologier för att i en del fall sedan utveckla mer radikala doktriner.

Däremot har organisationen också spelat en avgörande roll i de-radikaliseringen av våldsamma element i det egyptiska samhället. MB är nämligen en de få organisationer som har de religiösa förutsättningarna att möta extremisternas retorik, samtidigt som de ofta attraherar samma rekryteringsbas, det vill säga unga män och tonåringar som hamnat utanför samhället⁴.

Jihadism återfinns inom organisationer som al-Qaeda men även inom rörelser som Salafism, Takfirism, Qutbism, Wahhabism. De grupperingar som idag använder sig av våldsamma metoder återfinner vanligtvis sina teologiska grundvärderingar i Qutbismen eller Takfirismen. Samtida Takfirism slog rot bland fängslade MB-medlemmar i Egypten, däribland Sa'iid Qutb som vidareutvecklade Takfirismen under 1960-talet och därmed fick han en teori uppkallad efter sig själv, Qutbismen. Takfirister arbetar efter en metod som innebär att de skall smälta in i det västerländska samhället, alkohol- och drogbruk är på så sätt inget religiöst hinder för medlemmarna så länge de inte försakar det huvud-

³“*Qutbism: An ideology of Islamic Fascism*” öv. D. Eikmeier. US. Army War College (2007) www.carlisle.army.mil.

⁴ Seminarium med Mahan Abedin (2007-11-16) Centre for the Study of Terrorism. www.cfsot.com

sakliga målet: Jihad. Samtidigt har Takfirister en stor rekryteringsbas bland samhällets utstötta; narkomaner, kriminella etc. som kan finna denna typ av ”en-regelsislam” tämligen tilltalande⁵.

Bland de mer radikala grupperingarna i Nordafrika har en slags koncentration av antalet islamistiska grupperingar ägt rum under de senaste 10-15 åren. Där en av grupperingarna, *Groupe Salafiste pour la Prédication et le Combat* (GSPC) publikt annonserade att gruppen hade inlemmats i al-Qaeda, och nu heter ”*al-Qaeda in the Islamic Maghreb*”(AQIM).⁶ I Marocko har säkerhetstjänsten rapporterat om en gruppering som kallar sig ”*al-Qaeda in the Arab Maghreb*” (AQAM).⁷ ”*Maghreb-fenomenet*” har även nått Libyen, om än senare än övriga Nordafrika. Även *Libyan Islamic Fighting Group* (LIFG:s) ledare Abu Laith al-Libi⁸ annonserade i november 2007 att gruppen nu ingår i al-Qaeda.⁹ Denna koncentration av grupperingar kopplat med en befolkning som blir alltmer sympatiskt inställd till en Brödraskapsliknande ideologi, såsom al-Qaeda och MB gärna beskrivs, påvisar en tydlig trend för LIFG och liknande organisationers framtid i bland annat Libyen, men även i stort i Nordafrika.

Sammanfattningsvis är Nordafrika av strategisk vikt för både mindre grupperingar som tidigare var begränsade till en nationell rekryteringsbas, samt för större grupperingar såsom al-Qaeda, som kan bidra med en bred rekryteringsbas samt en politisk tyngd till de mindre grupperingarna. Ett symbiosförhållande mellan grupperna har utvecklats och har lett till att al-Qaeda framstår som relativt väletablerat i Nordafrika. Regionens strategiska läge gör det enkelt att sprida radikala budskap både söderut; till *Sahel* (området söder om Saharaöknen), samt norrut, till de nordafrikanska minoriteterna i till exempel Frankrike och Spanien. Utvecklingen i Nordafrika, och speciellt i *Maghrebregionen*, pekar på att allt fler grupperingar kommer att knyta sig till al-Qaeda. Då regionen redan har tillgång till en teologisk bas och erfarna *Mujahedin* (religiösa krigare) utökas förmågan att expandera verksamheten i Sahel och delar av Europa.

⁵ ”*Jihad Without Rules: The Evolution of al-Takfir wa l-Hijra*” The Jamestown Foundation, www.jamestown.org

⁶ Skiftet ägde officiellt rum i januari 2007. ”*The Evolving Terrorist Presence in North Africa*”, The Memri Institute, <http://memri.org>

⁷ Ibid.

⁸ Al-Libi omkom i samband med en koalitionsbombning i Pakistan den 31 januari 2008. Se ”*One of al-Qaida's top commanders killed in Pakistan*” International Herald Tribune 2008-01-31

⁹ The SITE Institute. www.siteinstitute.org

2.2 Västafrika

Det så kallade *Mano River*-deltat i Västafrika, det vill säga Sierra Leone, Liberia, Guinea, samt Elfenbenskusten har de senaste 20 åren präglats av konflikter. I och med det internationella samfundets insatser i Sierra Leone med *United Nations Assistant Mission in Sierra Leone* (UNAMSIL), i Liberia med *United Nations Mission in Liberia* (UNMIL) och Elfenbenskusten med *United Nations Operations in Côte d'Ivoire* (UNOCI), har regionen delvis stabiliserats. Rebellerna, *Rebels United Front* (RUF) i Sierra Leone, *Liberians United for Reconciliation and Democracy* (LURD) och *Movement for Democracy in Liberia* (MODEL) i Liberia har avvärjats och till viss del också återintegrerats i samhället. Såväl Sierra Leone som Liberia har även kunnat genomföra sina första demokratiska val, och de ledare som är misstänkta för krigsförbrytelser står inför rätta i Haag.¹⁰

Även om framsteg gjorts i Elfenbenskusten, nu senast i och med undertecknandet av fredsavtalet i Ouagadougou i mars 2007, fortsätter landet dock att vara delat. FN-missionen UNOCI, understödd av den franska kontingenten *Licorne*, upprätthåller den demarkationslinje som klyver landet i två. Liksom i Sierra Leone och Liberia är konflikten etniskt betnad. Upprinnelsen till konflikten var delvis en författningskontrovers som följde på presidentvalen 2002 över huruvida bägge föräldrarna till en kandidat måste vara födda i landet eller inte. Till skillnad från Sierra Leone och Liberia finns det dock tydliga religiösa motsättningar i Elfenbenskusten. Befolkningen i norr är företrädesvis muslimer, medan de i söder främst är kristna. Fredsförhandlingar pågår mellan president Laurent Gbagbo, som har makten i de södra delarna och de så kallade ex-rebellerna, *Forces Nouvelles*, vars ledare Guillaume Soro kontrollerar de norra delarna, med stöd av Burkina-Faso. Samtidigt finns aktörer som inte vill se att fredssamtalen lyckas, vilket påvisades senast i juli 2007 då Soros flygplan blev raketbeskjutet.¹¹

På grund av de svaga staterna och den mycket svaga ekonomiska situationen finns det fortfarande ett relativt stort antal före detta kombattanter kvar i *Mano River*-regionen. Flera av dem som deltog i stridigheterna i Sierra Leone, Liberia och Elfenbenskusten gömmer sig nu i de flyktingläger som har satts upp. I Elfenbenskustens norra del har till exempel förbud mot kvällskörning införts för att få bukt med det dramatiskt ökande antal rån på civila utförda av milismän.¹² Även

¹⁰ SC (2005-12-07) "Ninth Progress Report of the Secretary-General on the Situation on the United Nations Mission in Liberia, S/2005/764"

¹¹ SC (2007-10-01) «Quatorzième rapport du Secrétaire général sur l'Opération des Nations Unies en Côte d'Ivoire», S/2007/593

¹² IRIN (2007-10-12) "Ex-rebels impose night-driving ban as attacks persist"

om FN arbetar aktivt med att återföra de olika flyktinggrupperna till sina hem så är det en långsam process.

Efter att ca 180 personer dödat och över 1 500 personer sårats under demonstrationer i Guineas huvudstad Conakry i januari-februari 2007 gick landets president sedan 23 år tillbaka, Lansana Conté, med på demokratiska reformer. En premiärminister utsågs, Lansana Kouyaté, men då få verkliga framsteg gjorts efter de blodiga månaderna har oppositionen blivit allt mer splittrad, något som Conté utnyttjat för att återigen konsolidera sin maktställning. Guinea riskerar därmed att på nytt drabbas av en våldsvåg. Detta skulle kunna få förödande konsekvenser för regionen då eventuella flyktingströmmar skulle kunna destabilisera de redan så svaga grannarna Sierra Leone, Liberia och Elfenbenskusten.¹³

2.2.1 Nigeria

Nigeria kämpar med två gryende interna konflikter: konflikten kring oljetillgångarna i Nigerdeltat och en ökande islamistisk radikalisering i norr. Den nyvalda Presidenten Umaru Yar'Adua listade situationen i Nigerdeltat som en av sju prioriteringar, varpå en särskild medlare utsågs. Få konkreta steg har dock ännu tagits. Efter att Henry Okah, ledare för *Movement for the emancipation of the Niger Delta* (MEND), gripits i Angola deklarerade rörelsen att de skulle återuppta kidnappningarna av oljearbetare och attackerna på oljeinstallationer, samtidigt som man hotade med att utöka sina kampanjer.¹⁴

Islamism i Nigeria har på senare år företratts av *Hisba*. *Hisba* är samlingsnamnet på organiserade unga män som har tagit på sig uppgiften att implementera *sharialag* i norra Nigeria, främst i provinsen *Kano*. Detta innefattar allt ifrån egenmäktigt förbud mot alkohol till spöstraff för utomäktenskapliga förbindelser.¹⁵ Sedan 2004 har sporadiskt våld förekommit mellan kristna och muslimer i norra Nigeria vilket har lett till att ca 30,000 kristna har flytt Kanoprovinsen, ytterligare 27,000 muslimer har flytt till Bauchi provinsen efter kristna pogromer. Den senaste utvecklingen pekar på ökat våld mellan kristna och muslimer då ytterligare ca 30 personer dog under sammandrabbningar mellan de båda grupperna i december 2007.¹⁶

¹³ "Guinée le changement en sursis" ICG policy briefing, 8 november 2007.

¹⁴ "Nigeria: Ending Unrest in the Niger Delta", ICG (2007) Africa Report No. 135

¹⁵ Terrorism Knowledge Base. www.tkb.org

¹⁶ Irin News Rapport. www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=75863

"Nigeria Christian / Muslim Conflict" Global Security. www.globalsecurity.org

2.3 Östafrika

2.3.1 Afrikas Horn

Av de många länder som är drabbade av konflikter på Afrikas horn (Etiopien, Eritrea, Somalia, Djibouti) är det kanske Somalia som lidit värst. Landet har genomlevt politisk instabilitet och ekonomiska problem sedan Siad Barres regeringen föll 1991. 1994 inledde FN en mission i Somalia som senare var tvungen att avbrytas efter att ha mött hårt motstånd från olika radikala grupper. Krigsherrar och radikalislamistiska miliser har sedan dess dominerat landets inrikespolitik.¹⁷ Samtidigt fick inbördeskonflikten en mer internationell dimension när grupperingar som al-ittihaad al-islami (AIAI) allierade sig med al-Qaeda. Sommaren 2006 tog United Islamic Courts (UIC) kontrollen över huvudstaden Mogadishu vilket föranledde Etiopien, med visst stöd av bland annat USA, att med en omfattande insats gå in i delar av Somalia.¹⁸

Trots sin fattigdom och en trefrontskonflikt med Sudan, Somalia och Eritrea är Etiopien en av de starkaste politiska krafterna i Afrika. Framtill Etiopiens intåg i Somalia dominerades landets utrikespolitik av konflikten med Eritrea. För närvarande övervakas den bräckliga vapenvilan mellan de två staterna av United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea (UNMEE). Det uppskattas att Etiopien, utöver sin truppnärvaro vid den hårt militariserade gränsen mot Eritrea, har ca 10 000 soldater i Somalia.¹⁹

Likt Etiopien stödde Eritrea officiellt den av USA initierade ”kampen mot terrorism”, men sedan 2006, i samband med Etiopiens intåg i Somalia, har retoriken mellan det internationella samfundet och Eritrea hårdnat och landet har anklagats för att stödja rebellgrupper i Somalia i sin kamp mot Etiopien.²⁰

2.3.2 Sudan

Den politiska situationen i Sudan karaktäriserades länge av ett inbördeskrig mellan det arabdominerade norra Sudan och det kristna och animistiska södra Sudan. 2005 lyckades den sudanesiska regeringen och sydsudanesiska rebellgrupper komma överens om en vapenvila som markerade slutet på en konflikt som då hade pågått i 21 år. Parallellt hade dock rebellgrupper i västra Sudan (Darfur) börjat framföra krav på större autonomi, krav som sedan dess slagits ned

¹⁷ ICG Africa Report N 95 (2005) ”Counter Terrorism in Somalia: Losing Hearts and Minds?”

¹⁸ ”BBC Timeline Ethiopia & Somalia” <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6159735.stm>

¹⁹ Efter intervju med AU handläggare, Etiopien (2007-11-28)

²⁰ BBC ”How Eritrea Fell Out with the West”. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6987916.stm>

av centralregimen. Enligt FN har den rådande konflikten i Darfur hittills kostat 200,000 människoliv och mer än två miljoner personer har flytt från regionen till bland annat Tchad.²¹

2.3.3 Kenya

Kenya som traditionellt har varit en av Afrikas politiskt mest stabila stater, arbetar aktivt med fredsprocessen i både Sudan och Somalia. Valen i december 2007 visade dock att även till synes stabila stater som Kenya lätt kan falla offer för inbördes etniska, politiska och ekonomiska konflikter. Oroligheterna som började på grund av politiska motsättningar mellan President Kibaki och oppositionsledaren Odinga utmynnade i etniskt våld mellan olika grupper. Kikuyu, den etniska grupp som President Kibaki tillhör, blev svårt ansatt av grupper lojala till oppositionsledaren Odinga som anklagade Kibaki för valfusk. Oroligheterna slog hårt mot Kenyas ekonomiska tillväxt och infrastruktur.

Kenyas och Tanzanias relativa fattigdom underlättar rekryteringen till islamistiska grupperingar från vissa särskilt utsatta grupper. Sådana militanta grupperingar sprängde bland annat den amerikanska ambassaden i Nairobi vilket ledde till 80 döda och över 1500 skadade.²² Samma år drabbades den amerikanska ambassaden i Tanzanias huvudstad, Dar es-Salaam, av en terrorattack som krävde 12 döda och 85 skadade.²³ Säkerhetstjänsterna i både Kenya och Tanzania har rapporterat förekomsten av extremistgrupper som påstår sig ha koppling till al-Qaeda och senast i november 2007 utfördes ett sprängdåd i centrala Nairobi.²⁴

2.4 Centralafrika

2.4.1 Demokratiska Republiken Kongo

Sedan mitten av 1990-talet har Centralafrika varit skådeplatsen för en mängd konflikter. När Demokratiska Republiken Kongos (DR Kongo) regering och regeringarna i Angola, Namibia, Rwanda, Uganda och Zimbabwe undertecknade eldupphöravtal i Lusaka den 10 juli 1999 var det början till slutet på det som

²¹ BBC Country Profile: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/country_profiles/820864.stm

²² The Daily Telegraph.

<http://www.telegraph.co.uk/htmlContent.jhtml?html=/archive/1998/08/08/wbom08.html>

²³ Global Security.

http://www.globalsecurity.org/security/profiles/truck_bombing_at_us_embassy_dar_es_salaam.htm

²⁴ MIPT Terrorism Knowledge Base www.tkb.org

kallats Afrikas första världskrig. Avtalets centrala delar stipulerade ett fullständigt tillbakadragande av alla utländska trupper från DR kongolesiskt territorium, avvapning och demobilisering av väpnade grupper, samt inledandet av dialog mellan samtliga DR kongolesiska parter i konflikten, inklusive representanter från den politiska oppositionen och från det civila samhället. Demokratiska val kunde genomföras slutligen i augusti 2007. Trots flera framsteg fortsätter stridigheter att blossa upp, nu senast i provinsen Kivu, varför DR Kongo även fortsatt är beroende av den omfattande FN-insatsen *Mission des Nations Unies en République Démocratique du Congo* (MONUC).

2.4.2 Rwanda, Burundi och Uganda

I Rwanda, där folkmordet tog över 800 000 människors liv, och Burundi som också genomled flera år av etniska motsättningar pågår nu den komplicerade uppgiften att återuppbygga politiska institutioner och överbrygga de tidigare motsättningarna.

Samtidigt som det har gjorts framsteg i fredssamtalen i Uganda med *Lord's Resistance Army* (LRA) fortsätter situationen att vara skör. Trots att det finns tydliga tecken på stabilisering hotar de förvärrade situationerna i Centralafrikanska Republiken (CAR), Sudan och Tchad att sprida sig till Uganda och ge rörelser som LRA förnyade incitament att åter ta till vapen.²⁵

2.4.3 Tchad

Tchad befinner sig sedan de omtvistade valen och *Front uni pour le changement démocratiques* (FUCD:s) offensiv i maj 2006 på randen till inbördeskrig. Först med Frankrikes hjälp lyckades President Idriss Déby, som suttit som landets president de senaste 17 åren, pressa tillbaka FUCD och säkra ännu en tid vid makten. Den humanitära katastrofen i Darfur bidrar till att ytterligare destabilisera landet. Stridigheterna begränsas heller inte till den östra gränsen mot Sudan, utan har även drabbat de södra delarna av Tchad. Samtidigt har kriminaliteten ökat lavinartat, framförallt i huvudstaden N'Djamena. De ca 3000 hjälparbetarna som finns i Tchad riskerar ständigt att klämmas mellan olika rebellfraktioner och den reguljära armén.²⁶ Utöver konfliktens politiska och religiösa dimensioner har flera av motståndargrupperingar hänvisat till etniska motiv som grund för att ta till vapen mot centralregimen. Regeringen understödjer själv ett flertal grupperingar, däribland *Rassemblement des Forces Démocratiques* (RaFD), som liksom

²⁵ ISS (2007-11-13) Situation Report. "Northern Uganda: Emerging Threats to Peace talks".

²⁶ TT-AFP (2007-11-30) "Tchad rebeller hotar fredsstyrka"

presidenten tillhör zaghawa folket.²⁷ Den 1:a februari 2008 intog en koalition av tchadiska rebellstyrkor huvudstaden N'djameena och omringade President Debys presidentpalats. Fyra dagar senare gick rebellkoalitionen med på en vapenvila med regeringen.²⁸ Röster inom den tchadiska regeringen anklagade Sudan för att stödja rebellerna som i ett led i att bromsa EU:s planerade insats European Union Force (EUFOR).

2.4.4 Centralafrikanska Republiken

Den demokratiseringsprocess som påbörjades i och med de fria valen 1993 urartade i etniska motsättningar, främst mellan de folk som är av samma etnicitet som presidenten, Yakoma som befolkar stränderna längs med floden Oubangui och de som lever på savannen i norr. President Ange-Félix Patassé, som underblåst motsättningarna, klarade till slut inte att kontrollera de ständigt uppblussade stridigheterna mellan olika fraktioner och avsattes i en kupp 2003. Med hjälp av Frankrike och Tchad installerades president François Bozizé som 2005 också formellt valdes. Valen kritiserades dock hårt för sitt demokratiska underskott. Sedan sommaren 2005 befinner sig CAR i fritt fall. CAR:s armé, framförallt presidentens garde, en sorts stammilis, har genomfört hundratals summariska avrättningar och våldshandlingar i norr, vilket drivit ca 100 000 människor på flykt.²⁹

Den beslutade styrkan EUFOR som kommer att ledas av Frankrike, och som avser att stödja den pågående AU/FN insatsen African Union and United Nations Hybrid Operation Darfur (UNAMID) i Darfur, kommer att sättas på hårda prov. Frankrikes tidigare koloniala inflytande i regionen innebär dock att flera av regionens aktörer ser den planerade insatsen som ett direkt hot mot de egna intressena. I Tchad har till exempel flera rebellgrupper öppet deklarerat att de ser EUFOR som ett legitimt mål.³⁰

2.5 Södra Afrika

Efterdyningarna av södra Afrikas självständighetsperiod har följts av politiska konflikter, där både religion, etnicitet och politik spelar en stor roll. I vissa fall har dessa varit av övergående karaktär som till exempel i Moçambique där före

²⁷ ICG (2006) « Tchad : Vers Le retour de la guerre ? », Rapport Afrique No.111

²⁸ "Rebeller i Tchad vill ha vapenvila" Dagens Nyheter 2008-02-05

²⁹ ICG (2007) « République Centrafricaine: Anatomie d'un état fantôme », Rapport Afrique No. 136

³⁰ TT-AFP (2007-11-30) "Tchad rebeller hotar fredsstyrka"

detta rebellgrupper nu ingår i de demokratiska processerna.³¹ I Zimbabwe däremot har den politiska och ekonomiska situationen försämrats. Inflationen ligger idag på ca 8 000 % och Robert Mugabe och hans parti *Zimbabwe African National Union – Popular Front* (ZANU-PF), är i akut behov av att råda bot på den svåra matbristen, den skenande inflationen och de stigande reala priserna. Dessa faktorer i kombination med Mugabes vilja att hålla sig kvar vid makten gör att regeringen i Zimbabwe inte ens överväger ett val just nu. Oppositionspartiet *Movement for Democratic Change* (MDC) fortsätter att vara splittrat och varken Sydafrika eller den regionala organisationen *South African Development Community* (SADC) har velat ta avstånd från Mugabes regim.³²

De säkerhetsrelaterade problem som södra Afrika i dagsläget står inför är framförallt hög kriminalitet som ofta är kopplad till upplösta milisgrupper. På senare tid har även radikala islamistgrupper och politiskt motiverade oppositionsgrupper blivit alltmer våldsbenägna, bland annat exemplifierat av *People Against Gangsterism and Drugs* (PAGAD) i Sydafrika. PAGAD växte fram ur olika muslimska gräsrotsorganisationer som uttryckte sitt missnöje mot narkotikahandeln i Kapstaden³³. Organisationen tog sedan ytterligare ett steg i sin radikaliseringsprocess genom att inrätta aktiva celler under namnet *G-Force* för att med våld bekämpa narkotikahandeln i Kapstadens slumkvarter.³⁴ *G-Forces* ambitioner begränsades dock inte enbart till kommunalpolitisk nivå utan man breddade sin verksamhet. Utvecklingen gick snabbt från 1996 då *G-force* attackerade kritiska akademiker och präster, till perioden 1998-2000 då även allmänna platser och västerländska restauranger utsattes för bombdåd.³⁵ I och med detta tog PAGAD:s politiska retorik en alltmer extremistisk riktning, vilket ledde till att PAGAD blev uppsatt på amerikanska UD:s *Foreign Terrorist Organizations* (FTO) lista.³⁶

I övriga delar av regionen, såsom i Moçambique och i Namibia, har hotbilden minskat i och med integrationen av rebellgrupper i legitima politiska processer.³⁷ Trots grupperingar såsom PAGAD i Sydafrika finns i dagsläget få grupperingar i södra Afrika som utgör ett reellt hot mot den rådande politiska ordningen. Det

³¹ “*Transforming Mozambique: The Politics of Privatization*”, 1975-2000, M. Anne Pitcher, Cambridge University Press 2002.

³² ICG (2007) “*Zimbabwe: A Regional Solution?*”, Africa Report No. 132

³³ “*PAGAD: A Case Study of Radical Islam in South Africa*”, The Jamestown Foundation, www.jamestown.org

³⁴ “*Political Dissent and Terrorism in Southern Africa*”, Institute for Security Studies, www.iss.org.za

³⁵ Ibid.

³⁶ PAGAD, *MIPT Terrorism Knowledge Base*, www.tkb.org

³⁷ “*Transforming Mozambique: The Politics of Privatization, 1975-2000*,” M. Anne Pitcher, Cambridge University Press 2002.

finns exempel på enstaka individer som har inspirerats av al-Qaeda-retoriken, vilket bland annat ledde till en flygplanskapning i Botswana i januari 2007.³⁸ Sammanfattningsvis och med undantag för läget i Zimbabwe så kan södra Afrika betraktas som relativt stabilt.

2.6 Bemötandet av potentiella hot i Afrika

Det finns flera potentiella hot som kan påverka eventuella svenska intressen på den afrikanska kontinenten. Detta innebär inte att dessa är överhängande i alla situationer. Däremot är det avgörande för aktörer som är verksamma i Afrika att vara medvetna om de kanaler som finns tillhanda för att möta och förebygga nämnda hot. Politisk instabilitet, terrorattentat och sjukdomsepidemier kan snabbt förändra tillsynes stabila förhållanden, som t.ex. 2003 i Elfenbenskusten, då över 20 000 europeiska medborgare var tvungna att evakueras. Ytterligare exempel är den Ebolaepidemi som bröt ut i östra DR Kongo under 2007 men som man snabbt lyckades begränsa.

I de två kommande kapitlen kommer FN:s och EU:s organisatoriska instrument för bekämpning av framförallt hot i form av terrorism och icke-statligt politiskt våld att presenteras. I koppling till detta pekar studien ut de kanaler för kommunikation som finns mellan EU och FN och de primära afrikanska organisationerna i strävan att bekämpa dessa potentiella hot på den afrikanska kontinenten.

³⁸ MIPT Terrorism Knowledge Base, <http://www.tkb.org/Incident.jsp?incID=34997>

3 FN:s instrument för bekämpning av terrorism

3.1 Organisatorisk och instrumentell utveckling

På 20 platser i världen genomförs idag internationella fredsinsatser i FN regi. Detta är en dramatisk ökning av antal FN-missioner. Därutöver tillkommer framförallt tre insatser som sker med FN-mandat, men med trupp från andra organisationer. I Afghanistan genomför NATO en insats, *International Security Assistance Force* (ISAF), i Sudan genomför FN en insats i Darfur tillsammans med AU, *African Union and United Nations Hybrid Operation in Darfur* (UNAMID), som snart kompletteras av en EU och FN insats i Tchad och Centralafrikanska republiken *Mission de Nations Unies en République Centrafricaine et au Tchad* (MINURCAT)/*European Union Force* (EUFOR). Slutligen genomför NATO och EU en insats i Kosovo, *Kosovo Force* (KFOR).

1997 ledde FN knappt 13 000 man i ett fåtal fredsbevarande missioner.³⁹ Idag leder FN 82 237 man och militärobservatörer i 19 fredsbevarande och 3 politiska insatser. De godkända kostnaderna budgetåret 2007/2008 för missionerna uppgår till 5,29 miljarder USD. Om dessutom alla nu beslutade insatser implementeras kommer kostnaderna att stiga till ca 7 miljarder USD.⁴⁰

Budget för FN-missioner efter region 2007⁴¹

Region	Afrika	Asien	Europa	Mellanöstern	Karibien
Budget i USD	3 434 934 800	213 094 100	269 744 700	852 061 700	561 344 900

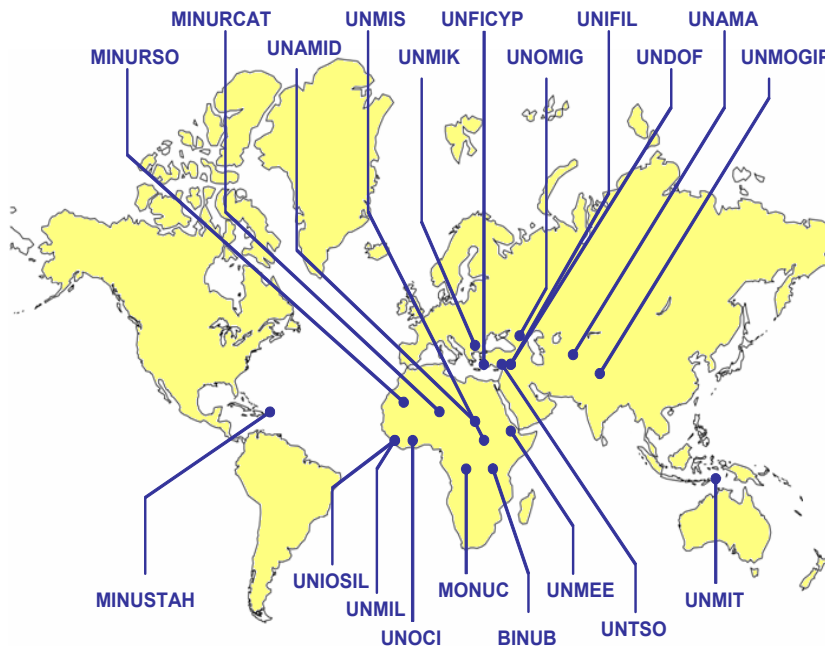
Av FN:s totala budget för internationella insatser på 5,29 miljarder USD uppgår den afrikanska delen av budget till ca 3,4 miljarder USD. Därtill är de nästkommande två missionerna som planeras av FN, MINURCAT i Tchad och UNAMID i Sudan (Darfur), missioner på den afrikanska kontinenten. Trots att både MINURCAT och UNAMID är så kallade hybridinsatser, MINURCAT samarbetar med EUFOR och UNAMID med AU, så kommer detta att ytterligare öka den del av budgeten som avser insatser i Afrika. Detta har i huvudsak två

³⁹ SSRFN, dnr 1098 (2006-10-10)

⁴⁰ UN DPKO (2007-10) "Background Note"

⁴¹ UNDPKO SitCen (2007-12) "Peacekeeping Statistics"

förklaringar, dels att FN generellt har ökat sitt engagemang i internationella insatser och dels för att fokus flyttats allt tydligare till Afrika.

Att FN har kommit att öka sitt engagemang de senaste tio åren, är delvis en följd av den förnyade handlingsfrihet som uppstod i och med kalla krigets slut och som en konsekvens av tragedierna i Rwanda och Bosnien, där FN inte klarade att stoppa de två folkmorden.

Parallellt med att FN:s insatser ökade i omfattning kom FN att spela en ny roll i efterdyningarna av attackerna den 11:e september 2001. Med FN:s säkerhetsresolution (SCR) 1373 skapade FN:s säkerhetsråd en *Counter-Terrorism Committee* (CTC) för att övervaka att det internationella samfundets medlemsstater implementerade de åtgärder som anges i resolutionen.⁴² I och med SCR 1535 utvidgades arbetet och *Counter-Terrorism Committee Executive Directorate* (CTCED) etablerades för att mer aktivt följa medlemsstaternas arbete och även bistå dem i CT-arbetet.⁴³

⁴² UNSCR 1373 (2001-09-28)

⁴³ SCR 1535 (2004-03-26)

Ett viktigt led i arbetet med FN-insatser är den så kallade Brahimi-rapporten. Den algeriske ambassadören Lakhdar Brahimi genomförde 2000 en omfattande studie för generalsekreterare Kofi Annan om FN:s fredsbevarande och fredsframtvingande missioner. Förutom en kritisk granskning av tidigare missioner i Bosnien och Rwanda konstaterades att det behövdes bättre styrning och tydligare mål för vad man avsåg att åstadkomma med en insats, samtidigt som man underströk vikten av att medlemsstaterna i större utsträckning deltog i FN-insatser.⁴⁴

En direkt effekt av Brahimi-rapporten var att man försökte knyta samman de kompetenser som redan finns i FN; *Department of Peacekeeping Operations* (DPKO), vilka ansvarar för själva insatserna, den övergripande politiska styrningen, *Departement Political Affairs* (DPA), *Department of Disarmament Affairs* (DDA) och avdelningen som koordinerar biståndsdelen, *Office of Coordination of Humanitarian Affairs* (OCHA) med berörda FN-organ. Man lät även utvidga DPKO med en större militär del (*Military Division*) samt en polisär del (*Police Division*). En direkt konsekvens är att FN-missionerna kunnat växa i storlek, med missioner som MONUC och UNMIL på ca 20 000 respektive 15 000 man vardera, när de var som störst.

Motsvarande utveckling kan skönjas inom CT området där FN lät CTC koordinera dess arbete med arbetet inom *United Nations Office on Drugs and Crime* (UNODC). UNODC skapade även en särskild CT avdelning som vid sidan av juridisk rådgivning även arbetar med tekniskt bistånd.

3.2 Dödlighet i FN-missioner

Från FN:s första internationella insats 1948 till dagens datum har 696 personer dödats i attacker riktade mot FN-insatser. Vid en översikt av statistiken kan man konstatera att av detta antal har ca 50 % uppkommit under en handfull insatser under ett begränsat antal år.⁴⁵ FN-insatser totalt:⁴⁶

Namn	Olycksfall	Sjukdom	Attack	Annat	Totalt
Totalt	922	619	696	164	2401

Under FN:s kraftsamling ONUC till Kongo 1961 dog 105 FN-soldater och civilanställda i riktade attacker och i överfall. Endast under ett annat år, 1993, har dödligheten varit tillnärmelsevis av så hög. Detta skedde under en av FN:s och det internationella samfundets svåraste perioder någonsin. 1993 dog 82 FN

⁴⁴ GA & SC (2000-08-21) A/55/305-S/2000/809

⁴⁵ UN DPKO (2007-10) "Background Note"

⁴⁶ Ibid.

soldater och civilanställda i samband med stridigheter i Mogadishu, Somalia *United Nations Operation in Somalia* (UNISOM), och året därpå ytterligare 30, exklusive de 18 amerikanska soldaterna som var en del av den externa *Quick Reaction Force* (QRF). Samma år stupade 13 FN-soldater i FN:s insats *United Nations Assistance Mission in Rwanda* (UNAMIR) i Rwanda då den knappa styrkan försökte stävja det pågående folkmordet. Under samma period 1992-1995 dödades 74 FN-soldater i Bosnienmissionen, *United Nations Protection Force* (UNPROFOR.)⁴⁷

Ytterligare en tragedi som drabbade FN var den riktade attacken mot FN:s politiska insats i Irak, *United Nations Humanitarian Coordinator for Iraq* (UNOHCI), 2003 när 23 civilanställda dödades i en självmordsattack. Och nu senast, 11 december 2007 i Alger, Algeriet, där 11 FN-anställda dödades vid en självmordsattack.⁴⁸

Som framgår av statistiken är Afrika den världsdelen där flest FN-anställda har stupat.⁴⁹ Detta har flera förklaringar; Afrika har sett flest antal missioner och också haft de största missionerna. Sjukdomarna och olyckorna är även de högre, vilket rimligen har sin förklaring i att den hygieniska situationen ofta är undermålig och att det, främst mellan Stenbockens och Kräftans vändkrets, florerar en rad svårbotade sjukdomar. I och med att insatserna är större och har varit fler har således även fler omkommit i Afrika i samband med FN insatser. Men den relativa dödligheten är inte högre i Afrika än i någon annan del av världen.

Flera missioner såsom *United Nations Interim Force in Lebanon* (UNIFIL) och *United Nations Emergency Force* (UNEF) har även de ett högt antal omkomna i attacker. Detta beror dock på att statistiken ovan inte genomlyser missionerna år för år. Hade den gjort det hade det även framgått att trots ett högt dödstal (267 respektive 160) ligger dödligheten i genomsnitt på 3 personer/år.

De missioner, som nämnts ovan som särskilt drabbade är alla missioner där styrkan varit undermåligt utrustad, för liten, som till exempel UNAMIR i Rwanda, eller att hoten delvis missbedömts som i fallet med Somalia. Av *United Nations Operation in the Congo* (ONUC), UNISOM I-II, UNPROFOR, UNAMIR och UNOHCI är det endast UNPROFOR och UNOHCI som inte utspelats i Afrika. En indikativ slutsats skulle alltså vara att det internationella samfundet i flera fall missbedömt situationen just i samband med insatser i Afrika.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Observera att attacken i Alger inte ingår i den sammanfattade statistiken.

⁴⁹ För utförligare statistik kring FN-missioner se appendix 1. kapitel 10.

4 EU:s instrument för bekämpning av terrorism i tredje land

4.1 Bakgrund

Efter attackerna den 11:e september 2001 och utifrån FN:s resolution 1373⁵⁰ antogs en handlingsplan⁵¹ av det Europeiska Rådet (ER) som klargjorde att CT var en prioriterad fråga även för EU. Denna handlingsplan innehöll också förslag till en fördjupning av det redan pågående polisiära och straffrättsliga samarbetet inom EU. Handlingsplanen inkluderade även rekommendationer till utökat multilateralt och bilateralt samarbete med tredje land (det vill säga länder utanför EU) för en effektiv terrorismbekämpning. Planen följdes av ett rambeslut rörande vad som skall räknas som terroristbrott samt vilka påföljder medlemsstaterna skall föreskriva inom ramverket för sina egna nationella lagar.⁵² Efter Madridbomberna i mars 2004 beslutade ER att revidera den handlingsplan som antagits efter 9/11 2001 men som till viss del inte hade implementerats. En samordnare för kampen mot terrorism utsågs samtidigt som en solidaritetsdeklaration antogs.⁵³ 2004 antogs Haag-programmet där tio prioriteringar för arbetet i 3:e pelaren fastställdes för de kommande fem åren. Bekämpning av terrorism ingick som en av dessa prioriteringar.⁵⁴ Haag-programmet fastställde att fokus bör ligga på olika aspekter av förebyggande och bekämpande åtgärder för att ytterligare förbättra medlemsstaternas förmåga att bekämpa terrorism. Programmet förordade även en fokusering på rekrytering av CT-expertis, finansiering, riskbedömning, skydd av kritisk infrastruktur och konsekvenshantering. År 2004 rekommenderade ER även att EU:s säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) skulle ges utökade uppgifter inom kontraterrorism (CT). Efter Londonattackerna den 7:e juli 2005 fortsatte medlemsländerna sitt strategiska CT-samarbete och i november samma år antog ER en mer lättöverskådlig CT-strategi som inkluderade de åtgärder som tidigare innefattats i EU:s handlingsplan. EU:s gällande CT-strategi bygger på fyra huvudpunkter:⁵⁵

⁵⁰ UNSCR 1373, 2001-11-28

⁵¹ "Conclusions and Plan of the Extraordinary Meeting", SN140/01

⁵² Rambeslut 2002/475/RIE

⁵³ "Declaration on Combating Terrorism", DECL-25.3

⁵⁴ "The Hague Programme", KOM(2005) 184 Final

⁵⁵ "The EU Counter-Terrorism Strategy," 14469/4/05

1. *Förebygga (Prevent)* (orsaksförebyggande åtgärder)
2. *Skydda (Protect)* (sårbarhetsreducerande åtgärder)
3. *Förfölja (Pursue)* (ingripande åtgärder)
4. *Agera (Respond)* (hanterande åtgärder)

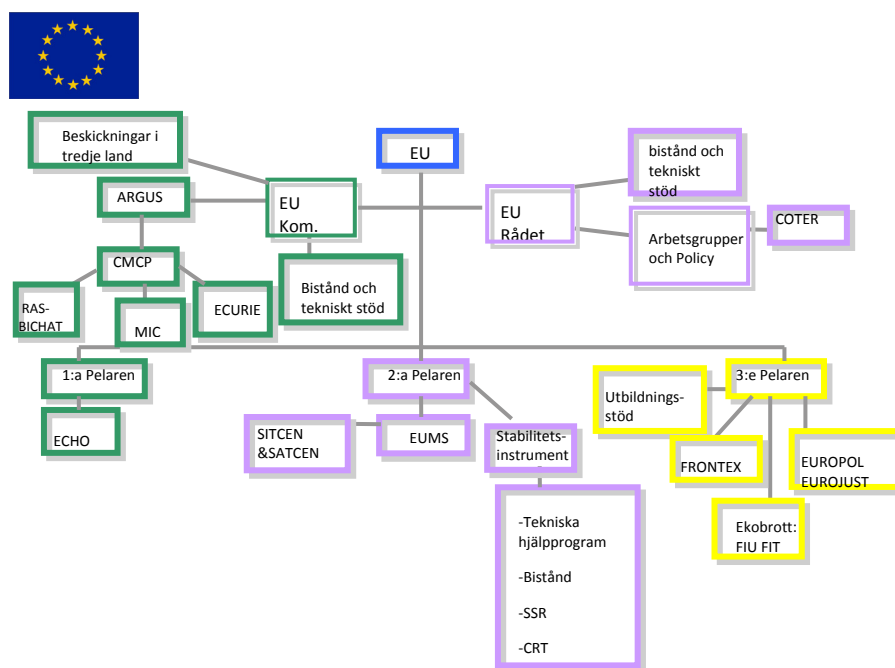
De kontraterrorismbeslut som har fattats strategiskt inom EU har varit reaktiva, det vill säga de har kommit som en konsekvens av terrordåd. Enligt flera bedömare har detta inneburit att EU:s CT-samarbete har drivits igenom snabbare än vad som annars skulle ha varit fallet. Medlemsstaterna har haft skilda åsikter om EU:s roll i kampen mot terrorism. Det har försvårat arbetet med att ta fram en gemensam strategi som alla medlemsstater helhjärtat kan implementera. Spanien har exempelvis förespråkade ett expanderat polisiärt och straffrättsligt samarbete inom EU:s ram medan Storbritannien föredrar ett mer bilateralt kontraterrorism-samarbete.

EU:s rådande CT-strategi är konstruerad så att samarbetet skall spänna över samtliga EU-pelare. Det övergripande ansvaret faller emellertid på medlemsländernas justitie- och inrikesministrar. Detta har bland annat lett till att det land som innehar ordförandeskapet i Ministerrådet (MR) har stort inflytande över de beslut som fattas angående CT-frågor. Vidare har EU en pelaröverskridande instans i egenskap av en CT-samordnare, för närvarande Gille de Kechov.⁵⁶ EU:s olika instanser har till uppgift att utarbeta förslag till CT-samordnare inom CT-området. Kommissionen har ensam initiativrätt i 1:a pelaren och delad initiativrätt med medlemsstaterna i 3:e pelaren. Javier Solana (*Secretary General High Representative*) har initiativrätten i den 2:a pelaren. I samband med EU:s reformfördrag kan pelarstrukturen komma att revideras, en mer sammanhållen utrikespolitik kan också komma att bli en verklighet.⁵⁷ Indelningen nedan bygger på EU:s gällande pelarstruktur. Tydliga gränsdragningar kan inte göras mellan de olika EU-organens verksamhetsområden, då de ofta överlappar varandra. Däremot ger pelarstrukturen en tydlig schematisk överblick.

⁵⁶Den nuvarande CT-samordnaren tillsattes i september 2007 Intervjuer vid EU Rådet, DG External Relations 2007-11-02

⁵⁷”Lissabonfördraget”, CIG 14/07.

4.2 EU:s potentiella CT-instrument

4.3 Första Pelaren

Kommissionen arbetar med medel som allokeras direkt från 1:a pelaren, det vill säga den Europeiska Gemenskapen. Kommissionen ger för närvarande CT-relaterat stöd till cirka 80 länder. I Afrika har sex länder identifierats som hög-prioriterade: Algeriet, Marocko, Mauretanien, Nigeria, Kenya och Tunisien.⁵⁸ Biståndet till dessa länder innefattar tekniska underrättelser, demokratistöd, tulltjänst, och stöd mot ekonomisk brottslighet som pengatvätt. Inom EU:s 1:a pelare har en *Community Mechanism for Civil Protection (CMCP)*⁵⁹ inrättats för att bistå de deltagande staterna i deras civilskydd. CMCP innefattar även ett snabbvarningssystem i form av en *Monitoring and Information Centre (MIC)*. I CMCP finns också en databas med tillgängliga experter och kapaciteter som kan sättas in vid behov. Vid en krissituation kan EU:s medlemsstater och/eller tredje land skicka in en assistansförfrågan genom MIC som, i sin tur, vidarebefordrar förfrågan till nationella kontaktpunkter i de deltagande staterna. MIC kan även

⁵⁸ Intervjuer vid EU Kommissionen i Bryssel. 2007-11-01

⁵⁹ "The EU Council Decision" 2001/792/EC. På svenska kallad gemenskapsmekanismen.

skicka ut nationella expertgrupper för att utvärdera och/eller koordinera en hjälpinsats på plats samt samverka med regionala och internationella aktörer. Vidare har ett utbildningsprogram upprättats för att förbättra expertgruppernas beredskap. För insatser i tredje land koordinerar ordförandeskapet medlemsstaternas räddningstjänstresurser.⁶⁰ För att ytterligare stärka EU:s konförmåga har Kommissionen utvecklat ett scenariobaserat angreppssätt och har föreslagit att medlemsstaterna bör hålla några få nyckelenheter i beredskap för civilskyddsinsatser. Kommissionen förespråkar också en utökning av MIC operationskapacitet genom att etablera starkare kontakter med andra snabbvarningssystem inom både EU och FN och således inrätta en gedigen 24-timmars utvärderings- och planeringsinstans.

EU:s humanitära bistånd koordineras genom Kommissionens biståndskontor ECHO. Primärt leds biståndet genom andra organ och aktörer såsom FN och Röda Korset samt andra europeiska biståndsorganisationer. Som tidigare nämnts lade Kommissionen fram olika förslag till att förbättra EU:s CT-förmåga efter Madridbombningar den 11:e mars 2004. Ett nytt snabbvarningssystem: ARGUS, upprättades som syftar till att sammankoppla Kommissionens samtliga snabbvarningssystem. På liknande sätt rekommenderade Kommissionen installation av ett gemensamt kriscentrum för att förenkla samverkan mellan de olika Kommissionsmedlemmarna under en krissituation. Ytterligare förslag inkluderar en gemensam tillämpningsmetod i relation till hotbedömningar, hotnivåer och handlingsåtgärder.

Efter terrorattacker i London och Madrid vidtog Kommissionen en rad åtgärder för att begränsa EU:s sårbarhet: snabbvarningssystem, databaser och samverkanplaner skapades. Kommissionen har dock få instanser som specifikt behandlar bekämpningsåtgärder.⁶¹ Kommissionen och ER är medvetna om att de resurser som finns är begränsade samtidigt som mottagarländernas förväntningar är, i vissa fall, extremt höga.

4.4 Andra Pelaren

2:a pelaren utgörs av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP) och leds av Javier Solana. GUSP arbete mynnade ut i etableringen av ESFP. Utöver de Bryssel-instrument som finns till EFSP disposition så förlitar sig 2:a

⁶⁰ I de flesta fall samordnas även dessa med FN.

⁶¹ Noteras bör att flera gällande konventioner och fördrag har inkommererat bekämpning av till exempel radikaliserings som en prioriterad punkt. Vidare har vissa åtgärder vidtagits för att begränsa radikaliserings inom EU till exempel begränsning av Internetsidor, TV-kanaler med våldsbudskap etc.. Se KOM (2005) 313. 52005DC0313.

pelaren även på medlemsstaternas militära och civila instrument i hanterandet av de så kallade Petersbergsuppgifterna. Dessa innefattar bistånds- och räddningsuppdrag, samt fredsbevarande och fredsframtvingande insatser. Samtliga krishanterande uppdrag som utförs inom en EFSP kontext har konfliktprevention som långsiktig målsättning. Efter 11 september attackerna ville ER att terrorismbekämpning skulle ingå i EFSP:s uppgifter för att stärka den internationella koalitionen mot terrorism. I rambeslutet som antogs 2004 uppmanades EFSP att effektivisera sitt underrättelse- och *Force Protection*-arbete. Ramverket efterlyste även att EFSP skulle få en mer omfattande roll i kontraterrorism i tredje land. Dock omfattade 2:a pelarens budget på 170 miljoner Euro inte några medel för CT-åtgärder förrän i början av 2007. I ren underrättelsebemärkelse har 2:a pelaren två huvudinstrument till sin disposition:

1. SITCEN (samt underrättelsestaben vid EUMS)
2. SATCEN, som är mer fokuserat på TECHINT (i huvudsak IMINT).

Efter terrorattackerna i Madrid och London har SITCEN även inrättat en kontraterrorismenhet. SITCEN ansvarar även för att delge underrättelser till Rådssekretariatets arbetsgrupper som till exempel COTER som i sin tur stödjer ER med CT-relaterade policyförslag. Vidare har koordinering mellan 2:a och 3:e pelaren (polisiära och juridiska frågor) utökats för att förstärka EU:s underrättelseanalysförmåga. Underrättelsesamarbete mellan EU:s underrättelsefunktioner och civila instanser kan ses som en del av ett mer effektivt terrorismförebyggande arbete, då till exempel IMINT som samlas in av militära aktörer delges berörda civila biståndsmyndigheter. Rambeslutet angående terrorismbekämpning⁶² förespråkar att en snabbinsatskapacitet ska inlemmas i EFSP för att hantera uppkomna situationer inom en rad områden. Förslagen som rambeslutet lägger fram kan sammanfattas i fem punkter:

1. *Force Protection* för EU-personal, kritisk infrastruktur. Etableringen av ett CBRN- kriskompetenscenter.
2. Snabbinsatskapacitet för ledning av krishantering.
3. Terroristattacker inlemmas i krishanteringsscenarier.
4. Civila kapaciteter (polisiära, humanitära etc. instanser) kan användas i krishantering under eventuella terrorattacker. Inrättning av *Civilian Response Teams* (CRT) snabbinsatsgrupper med uppgift att, på plats, utvärdera och förebereda en eventuell insats.
5. Förbättrad interoperabilitet mellan militära och civila aktörer. Detta skall uppnås genom övningar, forskning och antagandet av gemensamma FN-koncept.

⁶² "Conceptual Framework on EDSP Fight Against Terrorism", 14797/04 samt "Revised Action Plan on Terrorism", 10694/05

En *EU Military Staff* (EUMS) databas som innehåller tillgängliga militära förmågor skall utformas. Då EFSP idag inte har en intra-EU dimension så skulle databasen vara mer relevanta för insatser i tredje land. Den militära databasen opererar enligt liknande metoder. CMCP:s civila databas är vidare kopplad till CMCP, i en krissituation är det meningen att MIC skall kontakta EUMS genom SITCEN. EUMS databas har ännu inte använts i en krissituation, men om så skulle vara fallet skall medlemsstaterna och Kommissionen informera *Political and Security Committee* (PSC) och *EU Military Committee* (EUMC) genom EUMS. EUMS databasen har för närvarande 12 deltagande länder som i huvudsak omfattar CBRN hantering och biståndsresurser. Rambesluten innefattade även CT-stöd till tredje land som en del av de åtgärder som behövde vidtas. Även Rådssekretariatet har initierat finansiellt stöd till tredje land. De resurser som finns till rådets förfogande är dock väsentligt mindre. 700,000 Euro var planerade till *Centre Africaine d'Études et de Recherche sur le Terrorisme* (CAERT) men stödet stoppades på AU sidan av oklara anledningar⁶³. Rent konkret har Rådssekretariatet initierat tekniska hjälpprogram i Afrikanska Unionen (AU), Marocko samt Algeriet för att bygga upp CT-kapacitet. Säkerhetssektorsreform är ytterligare ett område där EFSP kan bistå tredje land i CT-utveckling.

Efter 9/11 prioriterade EU terrorismbekämpning som ett utvecklingsområde. Utvecklingsarbetet inom den 2:a pelaren har varit väl utstakat med tydliga mål men som tyvärr inte har varit genomförbara. Bland annat har försök gjorts för att öka interoperabiliteten mellan 2:a pelaren och 3:e pelaren, men detta har lett till komplicerade beslutsvägar och beslutsprocesser. Underrättelseanalyssamarbetet mellan SITCEN och Europol är ett steg i rätt riktning men samarbetet slutar där. Att SITCEN är väldigt noggrann med vilka som tar del av informationen gör det hela svårare att bistå tredje land med underrättelser relevanta för deras CT-arbete.

4.5 Tredje Pelaren

Eftersom EU:s medlemsstater är överens om att terrorism skall behandlas som en kriminell handling, och således bör behandlas som en juridisk fråga, faller det övergripande CT-ansvaret på EU:s justitie- och inrikesministrar. Efter Madrid och Londonattackerna underströks behovet av informationsutbyte medlemsstaterna emellan. Haagprogrammet utformade riktlinjer för informationsutbyte som skall implementeras i januari 2008.⁶⁴ Inom den straffrättsliga dimensionen etablerades EUROJUST år 2002, för att expandera det juridiska samarbetet

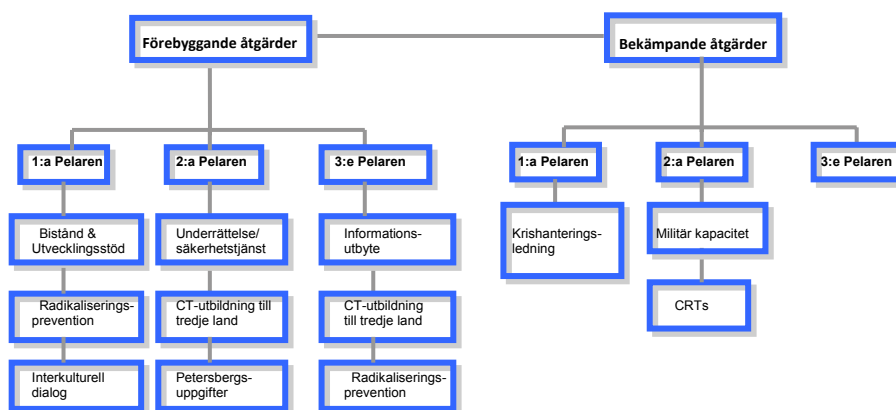
⁶³ Se avsnittet om AU:s CT-kapacitet sidan 27.

⁶⁴ ”*European Council Document*” 16054/04

mellan medlemsstaterna. 2005 etablerades FRONTEX med mål att bland annat effektivisera informationsutbytet rörande ”stulna identiteter”. Samma år resulterade ett samarbete mellan Storbritannien, Österrike och den förre CT-koordinatör Gijs de Vries i så kallade *Crisis Coordination Arrangements* (CCA). Dessa är ett bra exempel på planer som har skapats för att hantera kriser både inom och utom EU:s gränser.

Med tanke på polisiära myndigheters inrikesbaserade verksamhet, har mellanstatligt operativt samarbete sällan utövats i praktiken. Fokus har snarare legat på att främja informationsutbyte. Även här understryks SITCEN:s roll som ett pelarövergripande underrättelseorgan. 3:e pelarens roll som tredjelands-instrument skulle i så fall bli att genom utbildning sprida operativa erfarenheter och kunskaper i tredje land. Sådana initiativ har tagits för att utbilda bland annat ekobrottspolis från Marocko och Algeriet.

4.6 EU:s CT-åtgärder

Vissa av åtgärderna är tveklöst pelarövergripande. Samtidigt går det att utläsa att till exempel 1:a och 2:a pelaren arbetar överlappande inom vissa områden. 3:e pelaren är den pelare som har det övergripande ansvaret för CT inom EU och har således den största kapaciteten. Däremot utnyttjas sällan den kapaciteten i tredje land. Således består 3:e pelarens stöd till tredje land i huvudsak av utbildningsstöd.

De senaste åren har CT-samordnaren (nuvarande CT-samordnare Gilles de Kechov) lämnat en rapport till *Committee of Permanent Representatives* (COREPER)/Rådet och ER rörande implementeringen av åtgärder enligt hand-

lingsplanen för terrorismbekämpning.⁶⁵ Rapporterna utkommer var sjätte månad och innehållet redovisas i enlighet med de fyra punkter som den gällande CT-strategin har delats in i. Målet med rapporterna är att sammanställa de initiativ och åtgärder som har vidtagits i samtliga delarna. I den senaste rapporten som utkom den 23 november 2007⁶⁶ är följande insatser relevanta för tredje land:

Internet har identifierats som ett högprioriterat medium i spridningen av radikal propaganda. Tyskland har utformat ett program ("*Check the Web*") för att upptäcka och blockera radikala budskap på nätet. En informationsportal har upprättats hos Europol för att förenkla informationsutbyte bland medlemsstaterna. Europols kapacitet har utökats med experter som träffas på regelbunden basis för att analysera och utvärdera jihadistverksamhet på Internet. Tyskland har planer på att sammanställa resultatet i handbok. Projektet är inne i sin andra fas och förväntas slutföras i slutet av 2008. ER har även initierat en Media Communications Strategy som syftar till att utmana den propaganda som terrorister sprider.

Inom ramen för multilateralt CT-arbete har EU vidtagit flera åtgärder för att utöka samarbetet med internationella aktörer. Samtidigt har kontraterrorismmöten anordnats inom ramen för *The Association of the South-East Asian Nations* (ASEAN), *The Asia Europe Meeting* (ASEM), *The Euro-Mediterranean Partnership* (EUROMED) och *ASEAN Regional Forum* (ARF). I enlighet med UNSCR 1373 har EU erbjudit tekniskt stöd till ett stort antal länder för att utöka deras CT-kapacitet. EU har även initierat särskilda samarbets- och assistansprogram i prioritetländer i Afrika (Algeriet och Marocko). EU:s stöd till *Jakarta Centre for Law-enforcement Cooperation* JCLEC har utmynnat i konkreta resultat, samtidigt som stöd till AU:s CT-center i Algers övervägs. 2007-2013 års "finansiella perspektiv" öronmärker vissa medel för stöd till tredje lands terrorismbekämpning.

EU har tydligt markerat behovet av att inte bara förbättra sin terrorismbekämpningskapacitet utan även utvidga den. Men eftersom terrorism har identifierats som en kriminell handling så ligger det övergripande ansvaret hos 3:e pelarorgan. Då polisiära och straffrättsliga frågor är en nationell angelägenhet framkommer naturliga hinder till ett genuint multilateralt arbete. Detta kan jämföras med de enskilda medlemsstaternas nationella CT hantering. Det är ett lands utrikesdepartement som har ansvaret för att internationellt samordna kring CT-frågor, medan det är justitie- eller inrikesdepartement som har ansvaret på en nationell nivå. Bristande koordination mellan de berörda departementen kan ibland spåras,

⁶⁵ "*The EU Counter-Terrorism Strategy*" 14469/4/05

⁶⁶ "*Implementation of the Strategy and Action Plan to Combat Terrorism*" (15411/07)

då departement som sköter utrikesrelationerna gärna ser breda samarbeten och uppgörelser medan departement med nationellt ansvar föredrar bilateralt samarbete. Detta reflekteras även i EU; de konkreta insatserna riskerar att utebli då de enskilda justitie- och inrikesdepartementen inte vill centralisera CT-frågor till EU.

Vidare finns det uppenbara skillnader mellan de olika medlemsstaternas polisiära CT-kapacitet. Ännu mer relevant är den uppenbara skillnaden i kapacitet och doktrin mellan EU:s 2:a och 3:e pelare. Med andra ord saknas det en renodlad terrorismbekämpningsaktör inom EU som kan arbeta pelarövergripande (med undantag för CT-samordnaren). Kombinerat med den invecklade beslutsstruktur som finns för att EU skall kunna hantera en eventuell terroraktion så innebär detta begränsningar för EU:s CT-förmåga. Rörande EU:s biståndsstöd i CT-syfte har en viss problematik uppstått då EU:s struktur är svårförstådd för internationella partners. Samtidigt som EU:s aktörer inte har fått ett ordentligt

grepp om till exempel AU:s struktur och kanaler.⁶⁷ Om därutöver en definition av vad tekniskt stöd innebär utvecklas undviks framtida missförstånd. Gällande EU:s förmåga i tredje land så bör detta (rent logiskt) falla in under den 2:a pelaren. Den kapacitet som finns riktas i huvudsak mot anti-terrorism det vill säga mot terrorismförebyggande åtgärder. Rent formellt har den 2:a pelaren kapaciteter i form av underrättelseorgan, snabbinsatsstyrkor etc. men att dessa skulle användas i ett terrorismbekämpningssyfte i tredje land är mindre sannolikt. Däremot finns det stor utvecklingspotential inom CT-frågor i tredje land, då dessa frågor inte är lika reglerade och känsliga som CT inom EU. Reformfördraget kan också innebära en förändring i hur CT-frågor behandlas i och med att pelarstrukturen revideras.

4.7 Samarbete mellan EU och AU

Afrikanska Unionen har, trots sin unga ålder, snabbt skapat sig en central politisk plattform. Således är organisationen av yttersta vikt för aktörer som önskar verka i Afrika. AU:s CT-center CAERT är fortfarande under utveckling vilket skapar en unik möjlighet att etablera nya ingångskanaler samtidigt som det öppnar för att påverka utvecklingen. Vidare fungerar i Afrika ofta ett *Bottom-up* perspektiv och därför kan även regionala organisationer komma att vara avgörande. Regionala organisationer som IGAD och ECOWAS har stor erfarenhet av att möta både okonventionella och konventionella hot och är således aktörer som inte bör förbises.

⁶⁷ Intervjuer vid EU Kommissionen och Rådet, Bryssel. 2007-11-02

5 Afrikanska Unionen och andra aktörer i Afrika

5.1 Afrikanska Unionen

Afrikanska Unionen (AU) bildades 2001 genom en sammanslagning av *African Economic Community* (AEC) och *Organization of African Unity* (OAU). Marocko, som lämnade OAU 1984 efter en tvist om Västsaharas status, är den enda av Afrikas 54 stater som inte är medlem i AU.⁶⁸ AU:s organisationsstruktur påminner om såväl EU:s som FN:s. AU:s Assembly of Heads of State, Ministerrådet, är dess högsta beslutande organet med President John Kufor från Ghana som ordförande.

2003 inrättade AU det så kallade *Peace and Security Council* (AUPSC), Freds och Säkerhetsrådet. AUPSC påminner i sin struktur om FN:s säkerhetsråd, det har 15 medlemmar, 5 som sitter på treåriga förordnaden och 10 som sitter på tvååriga förordnaden. Länderna utses så att det ska råda en regional balans och så fort ett förordnade har gått ut kan staten i fråga ställa upp för en ny nominering. Den nuvarande konstellationen består av Algeriet, Etiopien, Gabon, Nigeria och Sydafrika på 3 år, en från varje region, samt Demokratiska Republiken Kongo (DRK), Ghana, Kamerun, Kenya, Lesotho, Libyen, Moçambique, Senegal, Sudan och Togo på två år. AUPSC har vid sidan av AU:s ministerråd det överordnade ansvaret att besluta i säkerhetsrelaterade frågor.⁶⁹

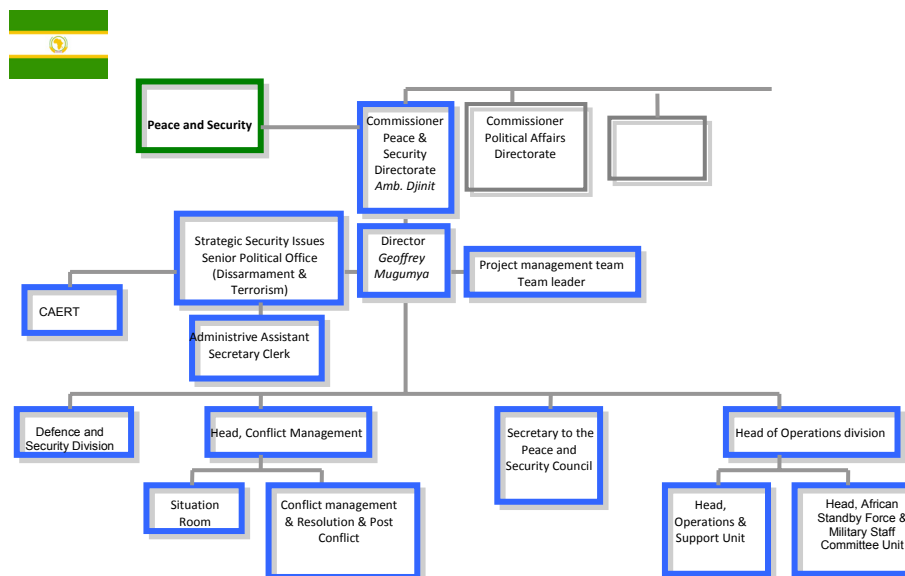
AU:s sekretariat, som kallas Kommissionen, leds av Alpha O. Konaré med åtta kommissionärer med varsitt specifikt ansvarsområde, direktorat. En av underkommissionerna är den så kallade *Peace and Security Directorate* (PSD) Direktoratet för Fred och Säkerhet. Detta direktorat leds av den algeriske ambassadören Saïd Djinnit som också fungerar som samordnare mellan sin kommission och AUPSC.⁷⁰

⁶⁸ "OAU considers Morocco readmission", BBC News 2001-07-08

⁶⁹ "Protocol Relating to the Establishment of the Peace and Security Council of the African Union" (2005) AU

⁷⁰ AU:s hemsida: http://www.african-union.org/root/au/organs/The_Peace_and_Security_Council_en.htm

5.2 Direktoratet för fred och säkerhet

Sedan dess inrättande har AUPSC och PSD satts på hårda prov: konflikterna i södra Sudan, Darfur, Somalia, Etiopien-Eritrea, Demokratiska Republiken Kongo (DRK) och Mano-river deltat (Guinea, Sierra Leone, Liberia och Elfenbenskusten) har alla förhandlats i AUPSC. Trots mängden och omfattningen av konflikter har PSD en mycket begränsad budget att agera med.⁷¹

AU har inte några egna trupper utan förlitar sig på den så kallade *African Standby Force* (ASF) som organiseras av de regionala organisationerna vid en eventuell insats. Samtliga regionala organisationer, *Arab Maghreb Union* (AMU), *Economic Council for the West African States* (ECOWAS), *Communauté Économique des États d'Afrique Centrale* (CEEAC), *Intergovernmental Authority on Development* (IGAD) och *South African Development Community* (SADC) har påtagit sig att bidra med en brigad vardera till ASF.⁷² Av de fem organisationerna är det framförallt ECOWAS och IGAD som har kommit längst med att sätta upp sina brigader.⁷³

⁷¹ Enligt intervju med handläggare vid Kommissionen för Fred och Säkerhet, Etiopien (2007-11-27)

⁷² Roadmap for the Operationalization of the African Standby Force (2005), EXP/AU-RECs/ASF/4(I)

⁷³ Efter intervju med AU handläggare, Etiopien, 2007-11-28, IGAD handläggare, Etiopien, 2007-11-29 och CAERT handläggare, Algeriet, 2007-11-12

AU har vid flera tillfällen poängterat att man ogärna ser utomafrikansk trupp på kontinenten. Denna inställning är omtvistad inom unionen, men ambitionen förblir att hålla antalet utomafrikanska aktörer nere. Denna så kallade panafrikanska inställning drivs framför allt av ett antal medlemsstater, främst Libyen, Sudan, Zimbabwe, samt i viss mån Elfenbenskusten, men företrädare för liknande tongångar finns i alla afrikanska länder. För att tillgodose det interna och internationella samfundets påtryckningar i till exempel Darfur har AU tillsammans med FN skapat en hybridstyrka för att överbrygga gapet mellan ambitionen att agera i konflikten och samtidigt erhålla en tillräcklig nivå av legitimitet.⁷⁴ Huruvida detta koncept kommer att vara framgångsrikt är ännu oklart, men tydligt är att det än så länge varit långt ifrån problemfritt.

Ett alternativ som diskuteras alltmer till försöket med hybridstyrka är den så kallade *Burundimodellen*. Burundimodellen går ut på att ett värdland, troligen från väst, tar ledningen för att utrusta och utbilda en kontingent av lämplig storlek av afrikanska soldater. Detta skulle innebära att ASF skulle få en kontingent som var vältränad, välrustad och med en för Afrika anpassad ledningsstruktur, samt med en för AU:s medlemsländer högre grad av legitimitet.⁷⁵

5.3 AU:s CT-center (CAERT)

Som en konsekvens av före detta OAU:s CT-konvention från 1999 och ett svar på SCR 1373 skapade AU *Centre Africaine d'Études et de Recherche sur le Terrorisme* (CAERT) i oktober 2004.⁷⁶ Den algeriska regeringen påtog sig ansvaret för den initiala finansieringen (6.2 miljoner dollar) av CAERT som även placerades i Algers. Det långsiktiga målet var att inrätta ett renodlat AU-finansierat organ till 2006. Centrets arbete skall innefatta tekniskt och utbildningsstöd till AU:s medlemsstater samt informationsförmedling. CAERT är direkt underställd AU:s säkerhetsråd (AUPSC) och Direktoratet för Fred och Säkerhet (PSD) och har även mandat att granska medlemsstaternas CT-kapacitet.

Terrorism är en kontroversiell fråga i AU. De afrikanska ländernas syn på terrorism går ofta isär. Länder i Nord- och Östafrika tenderar att framförallt se terrorism som en islamistisk, religiös våldsytring, medan terrorism i Västafrika förknippas mer med politiskt våld. Vidare uppmanar en rad afrikanska regeringar

⁷⁴ SCR 1769, 2007-07-31,

⁷⁵ "Burundimodellen" Försvarsmakten, 2007-12-11,

⁷⁶ OAU (1999) "OAU Convention on Prevention and Combating of Terrorism", "Plan of Action of the AU High-Level Inter-Governmental Meeting on Prevention and Combating of Terrorism in Africa" (2002) Mtg/HLIG/Conv.Terror/Plan.(1) UNSCR 1373 (2001-09-28)

med varierande legitimitet till terroriststämpling av sin opposition för att på så vis få större handlingsfrihet.

Den komplicerade uppgiften att få en samsyn inom AU på vad terrorism innebär faller till stor del på just CAERT och för att överbrygga definitionsgapet analyserar CAERT terrorism ur ett så kallade ”sårbarhetsperspektiv”. Idén med detta är att tydliggöra vilka risker som föreligger för att en medlemsstat skall utnyttjas av verksamheter förknippade med terrorism. På detta sätt kan man aktivt arbeta med terrorismens yttringar. CAERT erbjuder därför varje AU-medlem att bygga ett så kallat *business case* där man tillsammans med det enskilda landet ser över vilka potentiella sårbarheter som kan tänkas föreligga. I Mali kan det till exempel innebära utbildningsstöd avseende gränskontroll, medan det i Sierra Leone kan röra sig om teknisk hjälp med att granska internationella ekonomiska transaktioner. I utformningen av *business case* ingår att CAERT har granskningsrätt över de förmågor man bidragit med för att kontrollera att de sköts på ett korrekt sätt. CAERT står för sin del av finansieringen och mottagarlandet för sin egenkostnad. Centret kan alltså inte ensamt finansiera de sårbarhetsstödande insatserna. Däremot kan CAERT i undantagsfall rekommendera AU att ge finansiella bidrag till ett land som inte själv klarar att bygga ett *business case* trots ett uppenbart behov.⁷⁷

Fyra gånger per år håller centret *work-shops* med fokus på en av de fyra subregionerna; AMU, ECOWAS, IGAD och SADC. Dessa *work-shops* varierar i ämnesinriktning från seminarier rörande gränskontroll till undervisning i bombdesarmering. Likt EU:s MIC-struktur har CAERT idag etablerat kontaktpunkter i medlemsstaterna. De uppgår idag till 44 olika officiella kontaktpunkter som CAERT avser att koppla till berörda myndigheter i medlemsländerna. En prioriterad idé på CAERT är att inrätta ett *situation room* i centret, med en desk för varje region⁷⁸ och med deskchefer från respektive region. Avsikten är även att det ska finnas en desk för internationella partners som till exempel EU. Vidare försöker centret skapa en utbildningscentral för att ”utbilda utbildare”, förändra synen på tekniskt stöd inom AU samt skapa en AU-gemensam identifikationsmall för terrorhot.⁷⁹

CAERT brottas med ett flertal problem; CAERT:s finansiering i underkant. AUPSC prioriterar konflikthanteringen och med de knappa resurser som AU har

⁷⁷ Intervju med CAERT:s verkställande direktör, Algeriet, 2007-11-12

⁷⁸ 4 stycken subregioner har identifierats: Nord, Väst, Öst och Syd.

⁷⁹ Ibid.

blir inte mycket över för CAERT.⁸⁰ Den algeriska staten bidrar därför med de medel som krävs för att CAERT ska kunna fortsätta bedriva sina aktiviteter.

Förutom de finansiella problemen har CAERT även en komplicerad personalsituation. All personal med undantag för ambassadören, Mr. Diarra som är från Mali, är algerier som har bakgrund i antingen den algeriska försvarsmakten eller säkerhetstjänsten. Således riskerar centret dessutom att uppfattas av medlemsländerna som ett rent algeriskt centrum mot terrorism.

Ledningen på CAERT är väl medveten om detta och försöker så gott den förmår överbrygga finansierings- och personalproblemen. Man har bland annat bjudit in potentiella utomafrikanska givarländer; USA, Kanada och Australien har alla bidragit med finansiellt stöd och Nederländerna har försett centret med en databas. Dock tackade centret nej till den algeriska regeringens erbjudande om ytterligare en algerisk analytiker.

EU påbörjade ett större projekt för finansiering av CAERT, men AU tackade i sista förhandlingsvändan nej till EU:s bidrag. Tre anledningar angavs som skäl till misslyckandet. I det dokument som förhandlades fram av EU-rådet, med Frankrike som chefsförhandlare och Portugal som ordförandeland nämndes bland annat Marocko, som inte är medlem av AU, samt att EU förbehöll sig rätten till *audit* det vill säga revision, av det stöd man avsåg att ge. Detta uppskattades inte av AU, dels för att det bara är AU, och i vissa fall FN, som har rätt att genomföra revision och dels för att icke-medlemmen Marocko inte är en del av AU. Dessa båda anledningar är rimligtvis inte de enda anledningarna till att man sa nej till stödet. Icke desto mindre påminner det om vikten av att EU är försiktig i sina relationer till AU när det kommer till säkerhetsrelaterade frågor. Den tredje orsaken som angetts som föranledde AU att tacka nej var att förhandlingarna sköttes direkt med centret och inte med AUPSC. Troligtvis samverkade dessa faktorer till att AU hellre avstod från pengarna.⁸¹

CAERT befinner sig alltså i den besvärliga situationen att man måste förmå medlemsstater, regioner och organisationer att aktivt bidra finansiellt och politiskt till verksamheten för att få det momentum som krävs för att centret på allvar ska kunna bli operativt. Samtidigt är det CAERT:s underskott på just finansiering och politiskt stöd som får eventuella partners att förhålla sig avvaktande. Centret är således i starkt behov att självt skapa politiskt och finansiellt momentum. Om centret till exempel lyckas med att skapa det planerade *situation room* skulle detta avsevärt bidra till att stärka centrets legitimitet, och inte minst, ge det en reell kapacitet.

⁸⁰ CAERT officiella AU budget uppgår till 2 miljoner dollar per år.

⁸¹ Intervju med CAERT handläggare (Algeriet) och EU handläggare (Bryssel)

Trots CAERT:s uppenbara problem är det resultatet av ett genuint AU-initiativ. Centret har därför en unik potential som utgångspunkt för EU:s multilaterala CT-arbete i tredje land. Dess nära koppling till AU ger centret mer politisk legitimitet i AU medlemsstater än externa aktörer, något som manifesteras i CAERT:s mandat att granska medlemsstaterna CT-arbete.

5.4 Afrikas regionala organisationer

Som tidigare nämnts försöker AU att i görligaste mån samarbeta med de fem regionernas organisationer; AMU, ECOWAS, CEEAC (CEMAC), IGAD och SADC. Detta gäller inte bara insatsområden utan även CT-kapaciteter. Precis som med brigaderna är det ECOWAS och IGAD som kommit längst med CT-arbetet av de fem organisationerna.

5.4.1 ECOWAS

Economic Community of West African States (ECOWAS) är kanske Afrikas mest aktiva regionala organisation. Detta är delvis en konsekvens av de omfattande konflikterna i Mano-river deltat som föranledde ECOWAS, som ursprungligen endast var en ekonomisk organisation, att aktivt arbeta för att lösa konflikterna. För detta ändamål skapades *Economic Community of West African States Monitoring Group* (ECOMOG) vars första insats var i Sierra Leone, vilken senare fortsatte i Liberia och Elfenbenskusten. De västafrikanska staterna har därför 20 års erfarenhet av kris- och konflikthantering, något som bidragit till att det kommit långt med sitt bidrag till *African Standby Force* (ASF), men även inrättat en avdelning som handlägger CT-relaterade frågor: *Groupe Inter-Gouvernemental d'Action Contre le Blanchiment d'Argent et le Financement du Terrorisme en Afrique d'Ouest* (GIABA). GIABA fokuserar dock sitt arbete på förhindrandet av pengatvätt och finansiering, det vill säga aktiviteter förknippade med terrorism, snarare än rent operativa insatser. GIABA arbetar även med Världsbanken mot frågor som knarkhandel och trafficking. De Västafrikanska staterna ser alltså CT-frågor främst ur ett preventivt perspektiv.

5.4.2 IGAD

Intergovernmental Authority on Development (IGAD:s) CT-grupp *IGAD Capacity Building Program against Terrorism* (ICPAT) har ett omfattande program som inkluderar juridisk översyn, interdepartemental samordning, gränskontroller, utbildning och informationsutbyte. Med tanke på att IGAD:s medlemsstater är Djibouti, Eritrea, Etiopien, Kenya, Somalia, Sudan och Uganda fungerar både IGAD och ICPAT väl. Dessa verkar snarast som en brygga för att

kringgå de påtagliga konflikter medlemsstaterna befinner sig i med varandra. Både ICPAT och GIABA är aktiva deltagare i CAERT.⁸²

5.4.3 SADC

Southern African Development Community (SADC) är den största av de regionala afrikanska organisationerna. Trots dess höga medlemsantal (Angola, Botswana, DR Kongo (DRK), Lesotho, Malawi, Mauritius, Moçambique, Namibia, Seychellerna, Sydafrika, Swaziland, Tanzania, Zambia och Zimbabwe) och det faktum att SADC är den ekonomiskt starkaste organisationen har den haft det svårt att utnyttja sin potential. Få medlemsstater har visat sig villiga att verkligen implementera SADC-gemensamma fördrag, trots en ofta ambitiöst och framåtsyftande agenda. SADC:s *Organ on Politics, Defence and Security Cooperation* (OPDSC) syftar till en gemensam säkerhetspolitik, till att ställa upp fredsbevarande styrkor för egenområdet såväl som AU, samt utveckla en CT-strategi och civilskyddsmekanism. Mycket litet av dessa ambitioner har förverkligats. OPDSC bildades 1996, men kom inte igång med sitt arbete förrän 2004 och då utan att Angola ratificerade fördraget.⁸³

5.4.4 AMU

Arab Maghreb Union (AMU) och *Communauté Économique des États de l'Afrique Centrale* (CEEAC) är de två mest problemfyllda regionala organisationerna i Afrika. Detta har bland annat tagit sig uttryck i de svårigheter de haft att bidra till ASF såväl som till AU:s CT-arbete. Trots sin ekonomiska styrka är AMU en av de svagaste regionala organisationerna då den slits av inre stridigheter, framförallt mellan Algeriet och Marocko. Dessutom har varken Libyen eller Tunisien, de två övriga medlemsstaterna, visat någon långtgående ambition att delta i AMU:s arbete.

5.4.5 CEEAC

CEEAC är den mest ekonomiskt eftersatta regionala organisationen.⁸⁴ Dess medlemmar (Angola, Burundi, Centralafrikanska Republiken, Demokratiska Republiken Kongo, Ekvatorial Guinea, Gabon, Kamerun, Republiken Kongo-

⁸² Intervju med CAERT:s verkställande direktör, Algeriet 2007-11-12

⁸³ "Strategic Indicative Plan for the Organ on Politics, Defence and Security Cooperation" SADC (2004)

⁸⁴ Intervju med AU handläggare, Etiopien 2007-11-28 och CAERT handläggare, Algeriet 2007-11-12

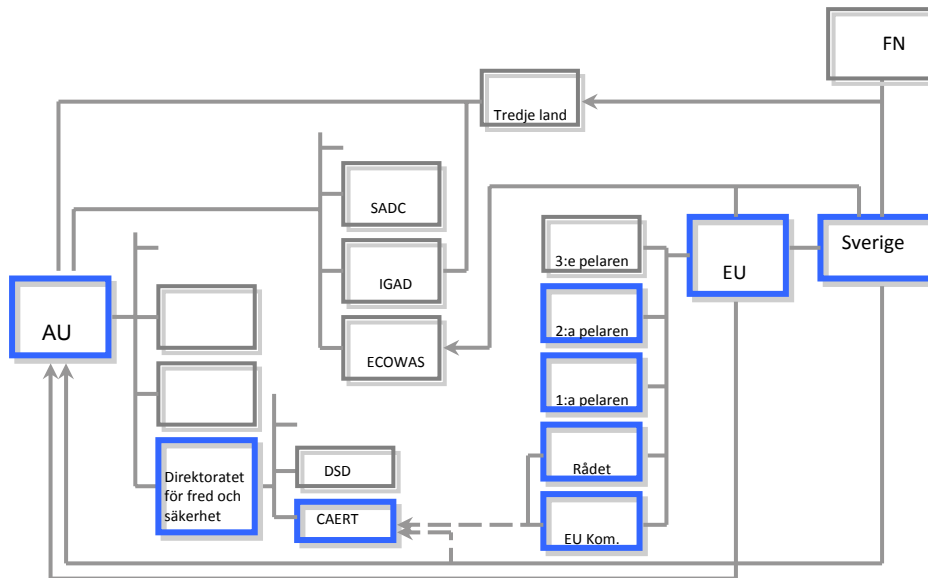
Brazzaville, Rwanda, Tchad och Uganda) hör till de allra fattigaste länderna i Afrika. Detta reflekteras i organisationens arbete som varit stapplande.

CEEAC:s låga statuts är ett potentiellt problem för Sverige, som i skrivande stund beslutat skicka ett kompani till Tchad tillsammans med Norge i fransk regi. Om förbundet skulle komma att utsättas för någon form av terroristhot finns det ingen befintlig regional struktur att samordna med, varken vad gäller CT-frågor eller insatsreserv. I Centralafrika finns ytterligare en samarbetsorganisation vid namn *Communauté Économique et Monétaire de l'Afrique Centrale* (CEMAC). Organisationen har etablerat en multinationell styrka och bidrar sedan 2002 med 380 soldater i Centralafrikanska Republiken⁸⁵.

Samtliga organisationer som nämnts genomgår eller står inför förändringar; program utvecklas och läggs ner, kommissioner, råd, sekretariat tillkommer och försvinner. Det som presenterats ovan är en schematisk överblick, men för att erhålla en klar uppfattning om samtliga organisationers status, krävs att de följs noga.

⁸⁵ Regeringens proposition 2007/08:14 till Riksdagen. 2007-10-18

5.5 Potentiella samarbetspartners

Ovanstående diagram förtydligar överblick över tillgängliga potentiella kanaler för svenska myndigheter i Afrika. Diagrammet ämnar också understryka att svenska myndigheter kan verka genom flera kanaler för att nå organisationer i Afrika.

6 Västerländska intressen i Afrika

6.1 Frankrike

Det franskspråkiga Afrika, det vill säga Maghreb, Väst- och Centralafrika har fortfarande ett mycket nära förhållande till Frankrike. Under avkolonialiseringen av Afrika på 1950-talet erbjöd President Charles De Gaulle, 1958, samtliga de forna franska kolonier gå med i *Communauté française*, den Franska Gemenskapen (upplöst 1995), som självständiga republiker men med nära förbindelser till Frankrike (att jämföra med brittiska *Commonwealth*). Samtliga stater, med undantag för Guinea, ratificerade förslaget. Förutom att franskan fungerar som en gemensamt första språk lever mycket av den franska samhällsstrukturen kvar i de gamla kolonierna. Den så kallade *Code Napoleon*, den franska civillagstiftningen, utgör fortfarande en viktig del av civillagstiftningen i flertalet stater, militären utbildas ofta av Frankrike och skolornas läroplaner är snarlik den franska. Frankrike har också vinnlagt sig om att ha en aktiv Afrikapolitik, med en hög diplomatisk och militär närvaro. För närvarande har Frankrike drygt 9 000 soldater på den Afrikanska kontinenten, med större kontingenter i CAR, Djibouti, DR Kongo, Elfenbenskusten, Gabon, Marocko, Senegal och Tchad. Dessutom har Frankrike omfattande försvars- och militäravtal med Algeriet, Benin, Burkina Faso, Burundi, Kamerun, CAR, Comorena, DRK, Djibouti, Elfenbenskusten, Ekvatorialguinea, Gabon, Guinea, Madagaskar, Marocko, Malawi, Mali, Niger, Senegal, Tchad, Tunisien, Togo och nu senast med Libyen. Underrättelsesamarbetet mellan Frankrike och flertalet av de frankofona länderna är också det av ansevärd omfattning.⁸⁶

Frankrikes ställning i Afrika är komplicerad. Relationerna mellan den före detta kolonialmakten och de forna kolonierna pendlar från goda till rent fientliga. Skiftningen mellan dessa båda inställningar kan dessutom gå snabbt, något som skedde i Elfenbenskusten 2003 då Frankrike tvingades evakuera över 20 000 EU-medborgare från det ansedda afrikanska föregångslandet.⁸⁷ Frankrike har nyligen aviserat ett strategiskt tillbakadragande i Afrika. Avsikten är att i framtiden verka tydligare genom FN och EU, med mindre bilaterala förbindelser som följd. Till exempel kommer antalet militärbaser reduceras till ca fyra stycken. Att agera tillsammans med Frankrike i Afrika, vare sig det gäller insatser eller CT-relaterade frågor, ger en förhöjd förmåga med goda förstärkningsalternativ samt en

⁸⁶ "För FN i Afrika? Den geografiska inriktningen av framtida militära ESFP-insatser", M. Winnerstig (2005) FOI-RH--0466--SE Underlagsrapport

⁸⁷ « Côte d'Ivoire – Réponse par M. Dominique de Villepin, Ministre d'affaires étrangères », Assemblée Nationale, Paris, 1.10.2002

god informationsbild. Risken med att samverka tillsammans med Frankrike i det frankofona Afrika är att ett land med få eller begränsade egenintressen i området helt eller delvis kommer att associeras med Frankrike och därmed snarast bli en del av Frankrikes Afrikapolitik.

6.2 Storbritannien

Storbritannien har liksom Frankrike starka band till sina forna kolonier. 18 afrikanska länder är för närvarande medlemmar i ”*The Commonwealth*”: Botswana, Gambia, Ghana, Kamerun, Kenya, Lesotho, Malawi, Mauritius, Moçambique, Namibia, Nigeria, Seychellerna, Sierra Leone, Swaziland, Sydafrika, Uganda, Tanzania och Zambia. Trots att organisation inte har en konstitution så grundar den sig på gemensamma traditionella värderingar som erkänner den brittiska drottningen som överhuvud för *The Commonwealth*.⁸⁸ På det militära planet har Storbritannien utförliga militära avtal med ett antal afrikanska nationer. Dessa rör främst utbildningsavtal i Etiopien (*Eastern Africa Standby Brigade*), Ghana, Kenya, Nigeria, Sierra Leone (+100 marinkårs-soldater) och Sydafrika⁸⁹. Merparten av finansiering för dessa projekt kanaliseras genom *The African Conflict Prevention Pool (ACPP)*, ett av brittiska UD:s instrument. Utöver detta har ACPP identifierat stater och regionala organisationer som skall prioriteras som till exempel ECOWAS, IGAD och SADC. De bilaterala åtgärder som prioriteras av ACPP är: konfliktförebyggande åtgärder i Nigeria, *Security Sector Reform SSR* i Ghana och Nigeria, konfliktprevention i norra Uganda, Sudan, Etiopien/Eritrea, DRK, Burundi samt reformarbete i Angola.⁹⁰

Storbritannien har således väl etablerade ingångsportar i östra Afrika samt i Nigeria och Sydafrika. Dessa kan komma Sverige till användning för till exempel informationsutbyte för att stärka verksamhetsförmågan i regionen. Då Storbritannien har jämförelsevis lite trupper i Afrika har briter utvecklat ett genomgående samarbete med Frankrike för att stärka sin kapacitet. Även USA har ett pågående samarbete med Frankrike i Afrika.

⁸⁸ Se www.thecommonwealth.org för mer information.

⁸⁹ ”*Deployments in Africa*” www.mod.uk

⁹⁰ ”*The UK Sub-Saharan Strategy for Conflict Prevention*”
<http://www.operations.mod.uk/afrika/ACPPstrategy.pdf>

6.3 USA

USA:s närvaro har de senaste åren ökat i Afrika. För närvarande arbetar USA främst efter vad man kallar *The three D-approach* i kriget mot terrorism på den afrikanska kontinenten, det vill säga *Defence* som hanteras av det amerikanska Djibouti kommandot, *Diplomacy*, som sköts av *US State Department* och de amerikanska beskickningarna och *Development* som i första hand genomförs av *USAID*. Detta har framförallt märkts på Afrikas horn där USA tillsammans med Etiopien genomförde en rad operationer mot de så kallade Islamiska Domstolarna.⁹¹

Även om CT-åtgärder varit USA:s huvudfokus de senaste åren har arbetet alltmer kommit att breddas; den ökande konkurrensen om råvaror på den afrikanska kontinenten och Kinas växande intressen i Afrika spelar en allt större roll. Som ett led i detta annonserade USA i början av 2007 inrättandet av det nya *African Command*, (AFRICOM). Meningen är att AFRICOM ska spela en överordnad roll med en rad förmågor för att främja amerikanska intressen i Afrika. Till skillnad från andra amerikanska kommandon är det också meningen att AFRICOM ska ha ett högt inslag av civila förmågor. Det är fortfarande oklart exakt hur AFRICOM kommer att se ut, men klart är att ledningsstrukturen tar en mer civil ton med chefen General William E. "Kip" Ward, och med en ställföreträdare, ambassadör Mary Carlin Yates, från amerikanska UD.⁹²

AFRICOM är politiskt känsligt, av de 54 afrikanska staterna är det endast Marocko, det enda land som inte är mer i AU, tillsammans med Liberia som erbjudit sig att hysa AFRICOM. USA förväntas meddela var AFRICOM kommer att lokaliseras och huruvida det kommer vara ett stort kommando eller spritt på 3-5 av de afrikanska regionerna. Troligt är dock att basen i Djibouti kommer att utgöra en del och att ett kontor av större omfattning inrättas i Addis Ababa, Etiopien.

⁹¹ Intervju med amerikansk handläggare, Amerikanska Ambassaden, Etiopien (2007-11-30)

⁹²"*U.S. To Establish New African Command (AFRICOM)*" Foreign Press Center – Washington, (2007-02-09)

7 Avslutande diskussion

Afrika är en mångfacetterad kontinent, med språk, religioner, samhällsstrukturer och geografi som vitt skiljer sig från varandra. På samma sätt skiljer sig de hot som kan komma att riktas mot svenska intressen från region till region. Att ha en klar bild av hur potentiella hot kan tänkas se ut är inte lätt och kräver således mer ingående studier. Men, genom att leva med, och nära förhålla sig till, de olika kulturerna och politiska tongångarna skapas en förhöjd medvetenhet om hur problemen kan komma att se ut. För de svenska ambassader och beskickningar, svenskt näringsliv och svenska NGOs är detta normalt sett inte ett problem då de kontinuerligt verkar i, och med, de samhällsstrukturer där de befinner sig. Svårare är det för den enskilde medborgaren och svensk trupp som deltar i internationella insatser.

Med undantag för den enskilde medborgaren gäller det dock för samtliga svenska aktörer att ha en gedigen kunskap om organisationer som etablerats för att hantera just säkerhetspolitiska frågor och problem. FN, EU och AU, med sina många institutioner, de olika regionala organisationerna samt olika centra och institut har utvecklat strukturer för att kunna möta just terroristhot. Denna studie har försökt att visa på deras olika styrkor och svagheter för att på så vis orientera läsaren om dels deras funktioner och dels deras potentiella politiska utveckling. Det finns flera mycket kapabla institutioner på den afrikanska kontinenten. För Sveriges del gäller det att - om ett skarpt läge skulle uppkomma - snabbt kunna förstå den uppkomna situationen och identifiera potentiella samverkanspartners. Som denna studie har visat finns det ett flertal: FN, EU, AU och regionala organisationer samt bilaterala samarbetspartners som Frankrike, Storbritannien och USA. Trots detta bör dock en djupare studie utföras för att kunna ge en ännu tydligare bild av nämnda organs förmåga i att möta potentiella hot.

FN är kanske den enskilt viktigaste aktören på den afrikanska kontinenten. Detta gäller inte den hjälp och det fredsarbete som FN länge bedrivit, utan även i komplicerade frågor så som kontraterrorism. FN:s resolutioner SCR 1373 och SCR 1535 utgör det ramverk mot terrorism som samtliga FN medlemmar måste ratificera. CTC:s arbete är därför av yttersta vikt och i kombination med FN:s säkerhets och fredsarbete i Afrika utgör det den folkrättsliga grunden på vilken Sverige är verksam. Sverige har goda möjligheter att fortsätta verka genom FN, bland annat genom att följa CTC:s arbete.

EU är en komplicerad organisation, som dessutom är i förändring; pelarsystemet kommer att revideras och en mer koherent utrikespolitik kommer troligtvis att utformas. Detta skapar goda förutsättningar för Sverige att påverka utvecklingen inom frågor som CT, som traditionellt har ansetts vara känsliga frågor inom EU.

EU:s komplexitet skapar både för- och nackdelar för Sveriges CT-kapacitet inom ett EU-ramverk. Fördelarna är att väletablerade och resursstarka organ finns tillgängliga för Sverige att arbeta med. Samtidigt har EU etablerade krishanteringssystem som kan ställas till Sveriges förfogande vid en eventuell krissituation. Ytterligare en fördel är att CT-arbetet i tredje land inte är lika politiskt känsligt som CT-frågor är inom EU vilket skapar förutsättningar för Sverige att utveckla CT i tredje land. Nackdelarna är att trots att det finns ett flertal instrument som behandlar CT-relaterade frågor så är dessa inte alltid så effektiva vilket begränsar EU:s CT-kapacitet. Vidare innebär multilateralt CT-arbete multilaterala synpunkter på hur CT skall utformas. I andra fall kan EU:s tillvägagångssätt skapa sämre förutsättningar för att etablera kanaler in i andra organisationer, som till exempel i fallet med CAERT. Med detta sagt så bör Sverige fortsätta att kontinuerligt följa och aktivt bidra till EU:s CT-arbete för påverka utvecklingen av EU:s CT-policy samt tydligt förstå vilka CT-instrument som Sverige kan utnyttja om en krissituation uppstår.

AU är fortfarande under uppbyggnad liksom flertalet av de regionala afrikanska organisationerna. Att nära följa dessa ger en god bild, inte bara om de politiska trenderna. Även här skapas en möjlighet för Sverige att påverka riktningen man önskar att organisationerna ska ta. Samtidigt kan man etablera användbara kanaler inför framtiden. Det finns således potential för svenska myndigheter att tidigt vara med och etablera kontakter med viktiga aktörer inom en organisation som har goda förutsättningar att påverka situationen på den afrikanska kontinenten. Det bör dock noteras att AU har starka panafrikanska element som verkar i organisationen och även om vissa kommissioner och utskott är i stort behov utomafrikanskt stöd så krävs det ett diplomatiskt förhållningssätt för att säkerställa att svenska intressen inte uppfattas på fel sätt. Att aktivt samarbeta med AU ger även en avgörande förståelse för den politiska situationen i Afrika vilket kan överbrygga onödiga missförstånd som till exempel Europeiska Rådets misslyckade försök till ekonomiskt stöd till CAERT.

CAERT, som är AU:s huvudorgan i kampen mot terrorism, är ett exempel på en organisation som har stor potential att stärka Sveriges områdeskännedom. För närvarande bygger CAERT upp sin kapacitet och Sverige kan även i detta fall skapa goda kontakter genom att bidra med bilateralt stöd. Nederländska intressenter har redan etablerat kanaler in i CAERT genom ett relativt anspråkslöst stöd på 400 000 euro. Det har även potentiellt bidragit till att Holland stärkt sin CT-kapacitet på hemmaplan. Sveriges eget stöd till IGAD och ICPAT har på motsvarande sätt försett Sverige med en god samarbetspartner i en politisk instabil och komplicerad region.

Det säkerhetspolitiska läget kan skifta snabbare i Afrika än på andra kontinenter. För att undvika att svenska aktörer hamnar efter bör varje subregion följas noggrant. Detta kan åstadkommas genom att följa och stödja regionala afrikanska organisationer som till exempel ECOWAS. En ytterligare fördel med nämnda regionala organisationer är att en relativt liten ekonomisk investering kan återbringa stora vinster i form av politiska inkörsportar och politiskt inflytande i regionerna. Att ekonomiskt svaga organisationer så som CEEAC inte har stor politisk tyngd för närvarande skapar bättre förutsättningar för svenska intressenter att etablera kontakter och påverka organisationen. Däremot kan detta koncept inte alltid appliceras. De politiska motsättningar som existerar inom AMU är kanske alltför stora för att organisationen kommer att vara mottaglig för synpunkter från utomstående aktörer, framförallt som organisationens problem inte enbart är finansiella. Bristande politisk vilja kan även spela en roll.

Sveriges tradition av bistånds- och säkerhetsarbete bilateralt, såväl som inom FN ger tillsammans med Sveriges diplomatiska närvaro på den afrikanska kontinenten ett gynnsamt utgångsläge för att verka för kontraterrorism. Frågan är snarast i vilken form och genom vilken organisation.

8 Appendix

8.1 Pågående FN-missioner

Pågående FN-missioner efter region t.o.m 30 september 2007

FN-missioner i Afrika 2007⁹³

Mission	Etablerad	Soldater	Mil. obs	Polis	Civ. ans	Lokalans.	FN vol.	Totalt	Döds - fall	Budget US\$
BINUB	2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MINURSO	April 1991	27	196	6	94	140	24	487	15	46 471 700
MONUC	November 1999	16 634	729	1 005	943	2 048	539	21 898	110	1 166 721 000
UNAMID*	Juli 2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-
UNIOSIL	2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-
UNOCI	April 2004	7,833	195	1,133	403	552	263	10 379	35	493 698 400
UNMEE	Juli 2000	1,467	221	0	148	209	64	2 109	19	118 988 700
UNMIL	September 2003	13,925	210	1,181	526	931	222	16 995	96	721 723 000
UNMIS	Mars 2005	8,807	605	646	904	2,523	270	13 755	24	887 332 000

BINUB* - United Nations Integrated Office in Burundi

MINURSO - United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara

MONUC - United Nations Organization Mission in the Dem. Rep. of the Congo

UNAMID* - African Union and United Nations Hybrid Operation in Darfur

UNOCI - United Nations Operation in Côte d'Ivoire

UNMEE - United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea

UNMIL - United Nations Mission in Liberia

⁹³ UNDPKO SitCen (2007-12) "Peacekeeping Statistics"

UNIOSIL* - United Nations Integrated Office in Sierra Leone

UNMIS - United Nations Mission in the Sudan

FN-missioner i Mellanöstern 2007⁹⁴

Mission	Etab.	Soldater	Mil. obs	Polis	Civ. ans	Lokalans.	FN vol.	Totalt	Döds- fall	Budget US\$
UNDOF	Juni 1974	1,037	0	0	39	96	0	1 172	42	41 586 600
UNIFIL	Mars 1978	13,539	0	0	256	399	0	14 194	267	748 204 600
UNTSO	Maj 1948	0	153	0	106	116	0	375	48	62 270 500

UNDOF - United Nations Disengagement Observer Force

UNIFIL - United Nations Interim Force in Lebanon

UNTSO - United Nations Truce Supervision Organization

FN-missioner i Asien 2007⁹⁵

Mission	Etablerad	Soldater	MiLobs	Polis	Civ.ans	Lokalans.	FN vol.	Totalt	Döds- fall	Budget US\$
UNAMA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
UNOMIG	Augusti 1993	0	132	12	97	181	1	423	11	36 708 200
UNMIT	Augusti 2006	0	33	1 631	295	939	236	3 134	2	160 589 900
UNMOGIP	Januari 1949	0	44	0	20	45	0	109	11	15 796 000

UNAMA - United Nations Assistance Mission in Afghanistan

UNOMIG - United Nations Observer Mission in Georgia

⁹⁴ UN DPKO (2007-10) "Background Note"

⁹⁵ Ibid.

UNMIT - United Nations Integrated Mission in Timor-Leste

UNMOGIP - United Nations Military Observer Group in India and Pakistan

FN-missioner i Europa 2007⁹⁶

Mission	Etablerad	Soldater	Mil.obs	Polis	Civ.ans	Lokalans.	FN vol.	Totalt	Dödsfall	Budget US\$
UNFICYP	March 1964	855	0	61	37	105	0	1 058	176	48 847 500
UNMIK	June 1999	0	40	2,116	494	1,991	129	4,770	47	220 897 200

UNFICYP - United Nations Peacekeeping Force in Cyprus

UNMIK - United Nations Interim Administration Mission in Kosovo

FN-missioner i Karibien 2007

Mission	Etablerad	Soldater	Mil. obs	Polis	Civ. ans	Lokalans.	FN vol.	Totalt	Dödsfall	Budget US\$
MINUSTAH	June 2004	7,081	0	1,772	462	910	164	10 389	30	561 344 900

MINUSTAH - United Nations Stabilization Mission in Haiti

⁹⁶ Ibid.

8.2 Dödlighet i FN-missioner

Dödsfall efter mission och incidentart t.o.m. 30 september 2007

FN-insatser i Afrika⁹⁷

Namn	Olycksfall	Sjukdom	Riktad attack	Annat	Totalt
BONUCA (2004)	0	1	0	0	1
MONUA (1997-1999)	9	4	5	4	22
MONUC (pågående)	26	49	29	9	113
MINURCA (1998)	2	0	0	0	2
MINURSO (pågående)	10	4	0	1	15
ONUC (1961-1964)	70	40	135	4	249
ONUMOZ (1993-1994)	15	9	1	1	26
ONUB (2004-2006)	11	8	3	2	24
UNAMIR (1994-1995)	7	4	14	2	27
UNAMSIL (2000-2005)	79	86	17	10	192
UNAVEM (1991-1997)	14	19	7	1	41
UNIOSIL (pågående)	0	3	0	1	4
UNMA (2002)	1	0	0	0	1

⁹⁷ Ibid.

UNMEE (pågående)	4	14	0	2	20
UNMIL (pågående)	18	73	0	7	98
UNMIS (pågående)	3	16	3	4	26
UNOCI (pågående)	14	13	1	8	36
UNOSOM (1993-2003)	36	9	114	1	160
UNTAG (1989-1990)	16	2	1	0	19

BINUB - United Nations Integrated Office in Burundi

BONUSA - United Nations Peacebuilding Support Office (CAR)

MONUA - United Nations Observer Mission in Angola

MONUC - United Nations Organization Mission in the Dem. Rep. of the Congo

MINURCA - United Nations Mission in the Central African Republic

MINURSO - United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara

ONUC - United Nations Mission in the Congo

ONUMOZ - United Nations Operation in Mozambique

ONUB - United Nations Operations in Burundi

UNAMID* - African Union and United Nations Hybrid Operation in Darfur

UNAMIR - United Nations Assistance Mission for Rwanda

UNAMISIL - United Nations Assistance Mission in Sierra Leone

UNAVEM - United Nations Angola Verification Mission

UNIOSIL - United Nations Integrated Office in Sierra Leone

UNMA - United Nations Mission in Angola

UNMEE - United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea

UNMIL - United Nations Mission in Liberia

UNMIS - United Nations Mission in the Sudan

UNOSOM - United Nations Operation in Somalia, I & II

UNOCI - United Nations Operation in Côte d'Ivoire

UNTAG - United Nations Transition Assistance Group (Namibia)

FN-insatser i Asien⁹⁸

Namn	Olycksfall	Sjukdom	Riktad attack	Annat	Totalt
UNAMA (pågående)	2	4	0	4	10
UNAMET (1999)	0	1	7	0	8
UNMIT (pågående)	0	0	1	1	2
UNMISSET (2002-2004)	7	11	2	1	21
UNMOGIP (pågående)	9	2	0	0	11
UNMOT (1995-1998)	1	0	6	0	7
UNOMIG (pågående)	2	1	8	0	11
UNSMIA (1994-1998)	1	0	1	0	2
UNTAET (2000-2002)	14	10	2	0	26
UNTAC (1992-1993)	32	20	25	5	82

UNAMA - United Nations Assistance Mission in Afghanistan

UNAMET - United Nations Assistance Mission in East Timor

UNMIT - United Nations Integrated Mission in Timor-Leste

UNMISSET - United Nations Mission of Support in East Timor

UNMOGIP - United Nations Military Observer Group in India and Pakistan

⁹⁸ Ibid.

UNMOT - United Nations Missions of Observers in Tajikistan

UNOMIG - United Nations Observer Mission in Georgia

UNSMA - United Nations Special Mission to Afghanistan

UNTAET - United Nations Transitional Administration in East Timor

UNTAC - United Nations Transitional Authority in Cambodia

FN-insatser i Mellanöstern⁹⁹

Namn	Olycksfall	Sjukdom	Riktad attack	Annat	Totalt
UNAMI (2005-2007)	0	3	0	3	6
UNDOF (pågående)	19	6	7	10	42
UNEF (1956-1980)	86	28	35	11	160
UNGCI (1992-1996)	5	2	1	0	8
UNIIMOG (1998)	1	0	0	0	1
UNIFIL (pågående)	110	52	91	14	267
UNIKOM (1993-2003)	13	4	1	0	18
UNOHCI (1997-2003)	1	1	25	0	27
UNTSO (pågående)	13	8	26	1	48

UNAMI - United Nations Assistance Mission to Iraq

UNEF - United Nations Emergency Force

UNDOF - United Nations Disengagement Observer Force

UNIFIL - United Nations Interim Force in Lebanon

UNTSO - United Nations Truce Supervision Organization

⁹⁹ Ibid.

FN-insatser i Europa¹⁰⁰

Namn	Olycksfall	Sjukdom	Riktad attack	Annat	Totalt
IPTF (1997)	6	0	0	0	6
UNCRO (1995)	8	0	8	0	16
UNFICYP (pågående)	95	43	15	23	176
UNMIBH (1996-2002)	6	5	0	1	12
UNMIK (pågående)	10	19	11	8	48
UNPROFOR (1992-1996)	100	27	74	12	213
UNTAES (1996-1997)	6	3	2	0	11
UNPSG (1998)	1	0	0	0	1
UNPREDEP (1997)	4	0	0	0	4
UNPF (1995-1996)	7	1	3	2	13

UNFICYP - UN Peacekeeping Force in Cyprus

UNMIK - United Nations Interim Administration Mission in Kosovo

IPTF - United Nations International Police Task Force

UNCRO – United Nations Confidence Restoration Operation in Croatia

UNMIBH - United Nations Mission in Bosnia Herzegovina

UNPROFOR - The United Nations Protection Force

UNTAES – United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia

UNPREDEP – United Nations Preventative Deployment Force Bosnia

UNPF - United Nations Peace Forces in the former Yugoslavia

¹⁰⁰ UNDPKO SitCen (2007-12) "Peacekeeping Statistics"

UNPSG - United Nations Police Support Group**FN-insatser i Sydamerika¹⁰¹**

Namn	Olycksfall	Sjukdom	Riktad attack	Annat	Totalt
ONUSAL (1992-1994)	1	3	0	1	5
MINUGUA (1998)	4	0	0	0	4

ONUSAL – United Nations Observer Mission in El Salvador

MINUGUA - United Nations Verification Mission in Guatemala

FN-insatser i Karibien (Haiti)¹⁰²

Namn	Olycksfall	Sjukdom	Riktad Attack	Annat	Totalt
MICAH (2000)	0	0	1	0	1
MINUSTAH (pågående)	7	8	11	6	32
MIPONUH (1998-1999)	6	0	1	0	7
UNMIH (1995-1997)	4	2	1	2	9
UNSMIH (1997)	0	1	0	0	1

MINUSTAH - United Nations Stabilization Mission in Haiti

MICAH – United Nations International Civilian Support Mission in Haiti

MIPONUH - United Nations Civilian Police Mission in Haiti

UNMIH - United Nations Mission in Haiti

UNSMIH - United Nations Support Mission in Haiti

FN-insatser övriga¹⁰³

Namn	Olycksfall	Sjukdom	Attack	Annat	Totalt
------	------------	---------	--------	-------	--------

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ UNDPKO SitCen (2007-12) "Peacekeeping Statistics"

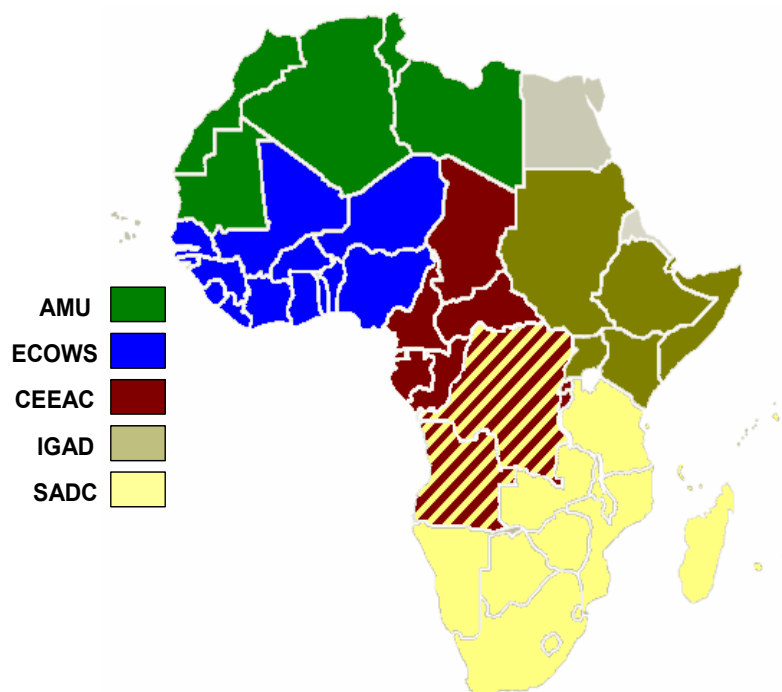
UN Sekretariat	4	0	1	2	7
UNSCOB (1949)	2	0	0	0	2

UNSCOB - United Nations Special Commission on the Balkans

FN-insatser totalt¹⁰⁴

Namn	Olycksfall	Sjukdom	Attack	Annat	Totalt
Totalt	922	619	696	164	2401

8.3 Regionala organisationer i Afrika

¹⁰⁴ Ibid.

Referenser

Litteratur

AU & regionala organisationer

“Protocol Relating to the Establishment of the Peace and Security Council of the African Union” (2005)

“Roadmap for the Operationalization of the African Standby Force” EXP/AU-RECs/ASF/4(I) (2005),

“OAU Convention on Prevention and Combating of Terrorism” OAU (1999)

“Strategic Indicative Plan for the Organ on Politics, Defence and Security Cooperation” SADC (2004)

EU

”Rådets rambeslut om bekämpande av terrorism” 2002/475/RIF

“Conclusions and Plan of the Extraordinary Meeting”, SN140/01

“Declaration on Combating Terrorism”, DECL-25.3

“The Hague Programme”, [KOM\(2005\) 184](#) Final

“The EU Counter-Terrorism Strategy,” 14469/4/05

”Lissabonfördraget”, CIG 14/07.

”The EU Council Decision” 2001/792/EC.

“Conceptual Framework on EDSF Fight Against Terrorism”, 14797/04

“Revised Action Plan on Terrorism”, 10694/05

”European Council Document” 16054/04

“Implementation of the Strategy and Action Plan to Combat Terrorism” 15411/07

FN

SC (2005-12-07) *“Ninth Progress Report of the Secretary-General on the Situation on the United Nations Mission in Liberia, S/2005/764*

SC (2007-10-01) «*Quartorzième rapport du Secrétaire général sur l'Opération des Nations Unies en Côte d'Ivoire* », S/2007/593

UN DPKO (2007-10) "Background Note"

UNDPKO SitCen (2007-12) "Peacekeeping Statistics"

GA & SC (2000-08-21) A/55/305-S/2000/809

UNSCR 1373, 2001-11-28

SCR 1535 (2004-03-26)

Övriga källor

"*Qutbism: An ideology of Islamic Fascism*" öv. D. Eikmeier. US. Army War College (2007) www.carlisle.army.mil

Seminarium med Mahan Abedin (2007-11-16) Centre for the Study of Terrorism. www.cfsot.com

"*Jihad Without Rules: The Evolution of al-Tafkir wa l-Hijra*" The Jamestown Foundation, www.jamestown.org

"*The Evolving Terrorist Presence in North Africa*", The Memri Institute, <http://memri.org>

"*Nigeria: Ending Unrest in the Niger Delta*", Africa Report No. 135 ICG (2007) www.icg.org

"*Nigeria Christian / Muslim Conflict*" Global Security. www.globalsecurity.org

"*Counter Terrorism in Somalia: Loosing Hearts and Minds?*" ICG Africa Report N 95 (2005) www.icg.org

"*Northern Uganda: Emerging Threats to Peace talks*" .ISS (2007-11-13) Situation Report. www.iss.org.za

"*Tchad : Vers Le retour de la guerre ?*", Rapport Afrique No.111 ICG (2006) www.icg.org

"*République Centrafricaine: Anatomie d'un état fantôme*", Rapport Afrique No. 136 ICG (2007) www.icg.org

"*Zimbabwe: A Regional Solution?*" , Africa Report No. 132 ICG (2007) www.icg.org

"*PAGAD: A Case Study of Radical Islam in South Africa*" , The Jamestown Foundation, www.jamestown.org

“Political Dissent and Terrorism in Southern Africa”, Institute for Security Studies, www.iss.org.za

”För FN i Afrika? Den geografiska inriktningen av framtida militära ESFP-insatser”, M. Winnerstig (2005) FOI-RH--0466--SE Underlagsrapport

“Transforming Mozambique: The Politics of Privatization”, 1975-2000, M. Anne Pitcher, Cambridge University Press 2002.

Internetkällor

FN:s hemsida www.un.org

EU online www.europa.eu

EU Rådet hemsida: www.ue.eu.int/

AU:s hemsida www.africa-union.org

The US Army War College www.carlisle.army.mil.

The Centre for the Study of Terrorism www.cfsot.com

The Site Institute www.siteinstitute.org

The Middle Eastern Media Report Institute <http://memri.org>

The Terrorism Knowledge Base www.tkb.org

Global Security www.globalsecurity.org

The Jamestown Foundation www.jamestown.org

International Crisis Group www.icg.org

Institute for Security Studies www.iss.org.za

BBC www.bbc.co.uk

IRIN News www.irinnews.org

The Daily Telegraph www.telegraph.co.uk

The Commonwealth www.thecommonwealth.org

Britiska Försvardepartementet www.mod.uk

Amerikanska UD:s hemsida www.state.gov

Intervjuer

Bryssel

EU Kommissionen DG Relex 2007-11-01

EU Kommissionen DG JLS 2007-11-02

EU Rådets Generalsekretariat DG External Relations 2007-11-02

Algiers

AU Centre for the Study and Research on Terrorism 2007-11-12

EU Kommissionens beskickning i Algiers 2007-11-13

Svenska ambassaden i Algiers 2007-11-14

Addis Abeba

Afrikanska Unionens Kommissionen för Fred och Säkerhet 2007-11-27

UN Department for Safety and Security 2007-11-28

Intergovernmental Authority on Development 2007-11-28

International Institute for Security Studies 2007-11-29

Centre for Policy Research and Dialogue 2007-11-29

African Centre for Strategic Studies 2007-11-29

Sveriges ambassad i Addis Abeba 2007-11-30

USA:s ambassad i Addis Abeba 2007-11-30